Инсонга наф келтириш — олий бахт

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI · FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

10 Март, сешанба 1998 йил №28 (530)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

2-бетда
ЯНГИ САМОЛЁТНИНГ ЯНГИ ЙЎНАЛИШИ

3-бетда
ҲУҚУҚИНГИЗНИ БИЛМОҚЧИМИСИЗ, МАРҲАМАТ

3-бетда
НУРЖАҲОН БЕГИМ

Фармон ва шарҳ

ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗ ҚАДРСИЗЛАНАДИ, ҚАЧОНКИ...

«Фонд бозорини янада ривожлантириш ҳамда давлат мулки негизида ташкил этилган акциядорлик жамиятларини қўллаб-кувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармон чиқаришга бугунги кунда қандай эҳтиёж туғилди, ушбу қонуний ҳужжат халқ манфаатларини ифода этишда қайси жиҳатлари билан аҳамиятли? Аҳолини кучли ижтимоий ҳимоялашга қаратилган бозор муносабатларига ўтиш жараёнида ислоҳотлар самараси тўғрисида сўзлаб беришни «Тошкент» Республика фонд биржаси бошқаруви раисининг ўринбосари В.Д.Жўраевдан сўрадик.

-Босқичма-босқич амалга ошириб борилаётган иқтисодий ислоҳотларимизнинг бугунги кундаги натижаси бу йўналишда четга чиқиб кетиш ёхуд ортга қайтиб қолиш дегандек нохуш ҳолатлар юз бермаётганидан далолат беради. Шу маънода Фонд бозоридаги тараққиёт ҳам янги босқичга қадам қўяётганини таъкидлаш жоиз. Мамлакатда мулкдорлар синфини яратишда хусусан қимматбаҳо қоғозлар бозорини шакллантириш йўлидан изчил борилаётгани кўриниб турибди. Айниқса, бу бозорга кенг аҳоли қатламини жалб этиш ва бу орқали халқимизнинг иқтисодий турмушини фаровонлаштиришга қаттиқ ҳаракатлар бўлаётир. Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонининг 2-бандига эътибор беринг-а! Авваллари акциядорлик жамиятларининг эркин сотув ва хорижий сармоядорларга мўлжалланган акцияларидан тушган маблағ Давлат мулки қўмитаси ҳисобига ўтиб кетган бўлса, эндиликда ушбу маблағлар акциядорлик жамиятининг ўз «киссаси»га келиб тушади.

Агар умумий акциялар пакетидан эркин сотувга мўлжаллангани 24 фоиз, хорижий инвесторлар улуши 25 фоиз этиб белгиланганлигини назарга олсак, меҳнат жамоаси ўз улушидаги 26 фоизлик акциялардан ташқари яна 49 фоиз қоғозни қўлга киритаётганига амин бўлишимиз мумкин. Бинобарин, мана шу 49 фоизлик акциялар асосан ишлаб чиқариш воситаларини янгилаш, замонавий технологияларни жалб этиш, маҳсулотлар сифатини ошириш мақсадларида сарфланиши шартдир. Мана шу нуқтадан ҳар бир корхона аъзоларида мулкдорлик туйғулари барқ уриши кутилади. Зеро, йирик маблағга эга бўлган ҳиссадорлар ўз маблағларини яна қандай қилиб кўпайтириш, ундан фойда кўриш йўлларини ахтара бошлашади. Эътиборли жиҳати шундаки, эркин сотув ҳамда хорижий сармоячи учун мўлжалланган ушбу маблағлар солиққа тортилмайди.

—Валерий Дададжонович, маълумки, бугунги кунда давлат тасарруфидан чиқарилиб, ҳиссадорлик жамияти мақомини олган корхоналар Ўзбекистонда беш минг атрофидадир. Уларнинг баъзилари хусусий қўлларда гуллаб-яшнаётганини кўриш билан бирга, кўпгина жамиятларда ҳатто дивидентлар берилмаганлигини ҳам тан олиш лозим. Ушбу Фармон корхона-ташкилотларга иқтисодий салоҳиятини ошириш учун қандай замин яратади, деб ўйлайсиз?

-Акцияни ҳар қандай товар-маҳсулотларга, дейлик, ёғлиқ пишлоққа ҳам ўхшатиш мумкин. Ёғлиқ пишлоқ бозорда ўз харидорларини топиши, ишлаб чиқарувчига фойда келтириши керак. Худди шунингдек акция ҳам. Лекин бозорда сотилмай ётган пишлоқдек акция ҳам ўз харидорини тополмай, қадрсизланиб ётса-у ўз ишлаб чиқарувчисини банкротликка олиб келади.(Унинг масаласини ҳал этиш учун Ўзбекистонда махсус қўмита ҳам ташкил этилганлигини биласиз). Бундан ташқари завод-фабриканинг яхши-ёмони бўлмайди. Ҳамма гап уларни бошқараётган менежерлардан қолган. Демак, ҳар қандай акция реализация қилиниши шарт, деган ақидадан келиб чиқадиган бўлсак, корхоналар, яъни ҳиссадорлик жамиятлари талаб даражасида ишлаши, фақат ва фақат бозор талаб товар маҳсулотлар, хизматлар яратиши зарур. Давлат мулки қўмитаси эса бу жараённи қаттиқ назоратга олади, корхоналарнинг технологик базаси, замонавий ускуналар билан жиҳозланишини назорат этади.

-Фармоннинг тўртинчи бандида Хусусийлаштириш Инвестиция Фондлари (ХИФ)лар фаолиятини такомиллаштириш ҳақида гап боради. Оммавий хусусийлаштириш механизмларидан ҳисобланган ушбу тизимда қандай янгиланишлар бўлиши кутилмоқда?

-ХИФлар кенг оммани хусусийлаштириш жараёнига жалб этувчи тизим ҳисобланганлиги туфайли у айрим чекланган кишилар доирасидагина марказлашмаслиги даркор. Бундан ташқари ХИФлар, ўз фаолияти, ҳиссадорларининг талабларидан келиб чиқадиган фикрларига нисбатан ошкора муносабатни ўрнатиши зарур. Очиқ лўнда ахборотлар Оммавий ахборот воситалари орқали кенг жамоатчиликка тақдим этилиши лозим бўлади. Шубҳасиз, фонд бозоридаги мавжуд шарт-шароит, «об-ҳаво»дан жамоатчиликни бохабар этиб туришда сиз-журналистларнинг ҳам ёрдамингизга мухтожмиз.

Нодир АЛИМОВ суҳбатлашди.

Иқтисодиёт хабарлари

НАМАНГАН ҚОҒОЗИ

Намангандаги «Намбум» Ўзбекистон-Германия қўшма корхонасида ёзув қоғозининг намуна туркуми ишлаб чиқарилди. Қўшма корхонани Ўзбекистон томонидан «Намангануйқурилиш» ва Садоқат» акциядорлиги жамиятлари, шунингдек, Ўзбекистон Меҳнат вазирлиги, Германия томонидан эса, «Экотекс» фирмаси таъсис этган. Бир ярим йил вақт ичида замонавий асбоб- ускуналар билан жиҳозланган қоғоз ишлаб чиқарувчи янги корхона бунёд қилинди. Халқаро андозаларга жавоб берадиган ёзув қоғозини тайёрлаш учун дастлаб анъанавий материаллар - целлюлоза ва чиқинди ишлатилади. Яқин орада эса, чигит тукидан маҳсулот ишлаб чиқарила бошланади. Корхона қуввати йилига 5 минг тонна қоғоз ишлаб чиқаришга мўлжалланган. Маҳсулотнинг бир қисми хорижга юборилади. Корхонада юз эллик киши меҳнат қилади. Ҳозир Швециядан келтирилган жиҳозларни синаш ишлари тугалланмоқда. Қўшма корхона директори Жўра Ҳошимовнинг гапига қараганда, қўшма корхона яқин кунларда маҳсулотни тўла ҳажмда ишлаб чиқаришга киришади.

Н.Хўжаева, ЎзА мухбири.

МАЛАКА ОШИРИШГА ХОРИЖГА

Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи мутахассисларидан бир гуруҳи малака ошириш мақсадида Франция пойтахти - Париж сари йўл олишди.

Технологлар, механиклар, техника хавфсизлиги муҳандислари ва назорат-ўлчов асбоблари мўтахассислари шу йилнинг 10 май кунигача ўз билим, малака ва маҳоратларини оширадиган бўлдилар.

Назарий ва амалий машғулотлар аудитория ва заводларнинг цехларида олиб борилади. Бухоролик мутахассислар жаҳон андозаларига мос келадиган нефть маҳсулотлари олиш ва уни қайта ишлашнинг янги технологиясини ўзлаштирадилар.

А.ИСТАМОВ.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Америка Қўшма Штатлари, Германия ҳамда Босния ҳукуматлари халқаро ташкилотларни Сербиянинг Косово вилоятидаги тартибсизларни бартараф этишда қатнашишга чақирди. Маълумки, Косовода албан исёнчилари ва серб полицияси ўртасида қонли тўқнашувлар бўлиб ўтмоқда. Сербия президенти Слобадан Милошевич бу можарони тинч йўл билан ҳал этишдан бош тортмоқда.

* * *

Колумбияда парламент сайловларининг биринчи босқичи бўлиб ўтди. Унда 20 миллион колумбиялик иштирок этиши керак эди. Бироқ сайловлар олдидан мамлакатда бошланиб кетган террорчилик ва зўравонлик аҳолининг катта қисмини уйдан чиқмай ўтиришга мажбур қилиб қўйди.

* * *

Исроил Бош вазири Беньямин Нетаньяху Лондонга расмий ташриф буюрди. У Буюк Британия Бош вазири Тони Блэйр билан Яқин Шарқда тинчлик ўрнатиш муаммолари юзасидан фикр алмашди.

* * *

Финляндияда катта темир йўл ҳалокати бўлиб ўтди. Ювескюле шаҳри вокзали яқинида издан чиқиб кетган поезд ҳалокати оқибатида 10 киши нобуд бўлган.

* * *

Бразилия шимолидаги ўрмонзорлардаги ёнғин тобора хавфли тус олмоқда. Рораима штатини қуршаб олган олов етти минг ярим квадрат километр масофадаги ўрмонни нобуд қилган.

* * *

Германиянинг шарқий қисмидаги ишсизлик жадал ўсиб бормоқда. Европа Иттифоқига кирган давлатлар орасида ишсизлар сонига кўра Испания биринчи ўринда турар эди. Бу йилдан эса биринчи ўринга Германия чиқиб олди.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида.

САМАРАЛИ ЯКУН

Ишнинг кўзини билиш эвазига кўплаб қолоқ корхоналар ўзини ўнглаб олмоқда, ҳатто илғорлар сафига қўшилмоқда. Ана шундай корхоналардан бири Термиз таъмирлаш-механика заводи.

Унинг ўтган йилги соф фойдаси 48 миллион 89 минг сўмни ташкил этди. Бунга завод мулк шаклининг ўзгариши эвазига эришилди.

Собиқ шўролар даврида завод фақат «Алтай-Т-4» тракторини таъмирлаш билангина шуғулланар эди.

Завод 1995 йилдан бошлаб ўз фаолиятини ҳиссадорлик асосида қурди ва очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти мақомига эга бўлди. Корхона ҳисобида 10 фоиз акциялар олиб қолиниб, 90 фоиз акция корхона ишчи-хизматчиларига сотилди.

Хуллас, ишнинг самараси йил якуни сарҳисобида аён бўлди-қолди.

Суратда: корхонада иш пайти.
И.ХЎЖАЕВ (ЎзА) олган сурат.

Республика биржаларида

«Ўзбекистон» номли республика кўп тармоқли деҳқончилик саноати биржасида бўлиб ўтган ким ошди савдосига 2,2 миллиард сўм ва 4,8 миллион доллар ҳажмида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва жиҳозлари, кичик технологиялар, ҳар хил турдаги темир арматуралари, газ ва сув трубалари ва бошқа техника заҳиралари қўйилди. «Маҳсулот» турлари 800 хилдан ошиб кетди. Савдо жараёнида 75 миллион сўмлик 10 та битим тузилди. Шундан 9 та битим хорижлик ҳамкорлар билан имзоланди. Қониқиш билан шуни қўшимча қилиш керакки, биржа фаолиятига талаб ва эҳтиёж кундан-кунга ошиб бормоқда. Шу ҳолатни ҳисобга олган ҳолда Фарғона вилояти ҳокимлиги билан биргаликда шу биржанинг Фарғона бўлими очилди.

***

Республика кўчмас мулк биржасида 15 та ким ошди ва 8 марта биржа савдолари бўлиб ўтди. Шу жараёнда 30347,1 минг сўмлик кўчмас мулк иншоотлари янги мулкдорлар қўлига ўтди. 8254,0 минг сўмлик 43 та иншоот сотган Самарқанд вилоят бўлими яхши натижаларга эришди. Тошкент шаҳар бўлимида ҳам битта бино 3580 минг сўмга сотилди. Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида иншоотларнинг бошланғич нархига нисбатан сотилиш нархи 1,27 мартага ошди.

***

«Тошкент» номли республика қимматли қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 17 та ҳиссадор жамиятлар юқори самарадорликка эришдилар. Улар ўзларининг 168,4 миллион сўмлик - 189,5 мингта акцияларини сотилишига эришдилар. Шу жараёнда энг катта савдо самарадорлигига Тошкент вилояти «Узметкомбинат» ҳиссадор жамияти эришди. Улар ҳам акцияларини сотиб 117,5 миллион сўмлик маблағга эга бўлдилар. Брокерлик идораларидан 27 таси яхши фаолият кўрсатдилар. Йил бошидан эса шу биржада 487,1 мингта оддий акциялар сотилди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 10 мартдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*/

1 Австралия доллари	55,54
1 Австрия шиллинги	6,48
1 Англия фунт стерлинги	136,53
10 Бельгия франки	22,11
1 Голландия гульдени	40,40
10 Греция драхмаси	2,88
1 Дания кронаси	11,95
1 БАА дирхами	22,70
1 АҚШ доллари	83,39
1 Миср фунти	24,45
1 Ирландия фунти	112,99
1 Исландия кронаси	1,14
10 Испания песети	5,37
100 Италия лираси	4,63
1 Канада доллари	58,80
1 Хитой юани	10,07
1 Қувайт динори	272,87
100 Ливан фунти	5,46
1 Малайзия ринггити	20,67
1 Германия маркаси	45,53
1 Норвегия кронаси	10,96
1 Польша злотийси	23,84
10 Португалия эскудоси	4,46
1 Сингапур доллари	50,48
1000 Туркия лираси	0,36
1 Финляндия маркаси	15,02
1 Франция франки	13,58
1 Швеция кронаси	10,39
1 Швейцария франки	56,00
1 ЭКЮ	90,03
10 Жанубий Корея вони	0,51
10 Япония иенаси	6,51
1 Россия рубли	13,72
1 Украина гривнаси	41,12
1000 Беларусь рубли	2,52
1 Латвия лати	141,10
1 Литва лити	20,85
1 Молдова лейи	17,69
1 Қирғизистон соми	4,73

***/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.**

Ўзбекистон ва жаҳон

АЛОҚАЛАР ЭЛЛАРНИ БИРЛАШТИРАДИ

Франция Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси икки давлат маданий алоқаларини ривожлантириш борасида кўп ишларни амалга оширмоқда. Шахсан элчи Жан-Клод Ришар жаноблари ташаббуси билан Франция элчихонасида ўзбек ва француз маънавий мероси намуналари, замонавий рассомлар асарларининг кўргазмалари ташкил этилади. Яқинда Тошкентдаги Франция элчихонасида хивалик таниқли рассом Рустам Худойберганов мўйқаламига мансуб асарлар кўргазмаси очилди.

Мазкур кўргазманинг очилиш маросимида хорижий мамлакатларнинг юртимиздаги элчилари, республикамиз жамоатчилиги вакиллари ва журналистлар иштирок этдилар. Анжуманда сўзга чиққан Франциянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси жаноб Жан-Клод Ришар меҳмонларга Рустам Худойберганов ижоди ҳақида қисқача сўзлаб берди. У мусаввир яратган қадимий Хива мавзуидаги асарларини юқори баҳолади. Шунингдек, ушбу кўргазма каби ҳамкорликдаги маданий тадбирлар ўзбек ва француз элларини бир-бирига янада яқинлаштиришга хизмат қилишини таъкидлади.

Кези келганда айтиб ўтиш керакки, Францияда Ўзбекистон санъати, кўҳна туркий маданий ёдгорликларга бўлган қизиқиш ғоят катта. Яқинда Франциянинг Канн шаҳрида юртимизнинг Нукус шаҳри музейи дурдоналари кўргазмаси бўлиб ўтганини эслаб ўтиш жоиз. Франциянинг Тошкентдаги элчихонаси ўша кўргазмани ташкиллаштиришга катта меҳнат сарфлаган. Умуман, санъат шайдоси бўлган жаноби Ришар ва унинг муҳтарама рафиқаси Ўзбекистон ва Франция истеъдодларининг кўргазмаларига ҳомийлик қилиб, эзгу фаолият кўрсатмоқдалар.

Рустам Худойберганов кўргазмасининг ташкил этилиши ана шундай эзгу ишлардан бири бўлди. Француз элчихонасида мусаввир яратган қадимий Хива обидалари, ўтмиш кишиларининг портретлари қўйилган. Кўргазмага келганларни Рустам Худойберганов мўйқаламига мансуб Хива хони Муҳаммад Раҳимхон Феруз портрети, Ичон қалъа тасвири каби суратлар айниқса, қизиқтириб қолди. Бу асарларга хорижий санъат мухлисларининг харидор бўлганлиги ва шу ернинг ўзидаёқ мусаввир билан келишиб олаётганликларини кўриб, юртимиз ижодкорлари истеъдоди халқаро эътирофга сазовор бўлаётганидан ифтихор ҳиссини туйдик.

Мусаввир Рустам Худойберганов билан суҳбатлашиб, кўргазма мавзуси нима учун айнан Хива шаҳри этиб танлангани сабабини сўрадик.

— Бундан кўзланган мақсад шуки, Хивани халққа, ва албатта, чет элларга янада кенгроқ танитиш, — дейди мусаввир. — Бу ерга Хива мавзусида уч йилдан бери яратиб келаётган асарларимнинг фақат бир қисми қўйилган. Ҳурматли элчи Жан-Клод Ришар томонларидан яхши таклиф тушдики, Самарқанд, Бухоро шаҳарлари оламга танилган. Хива тарихида эса ҳамон дунё жамоатчилигининг каттагина қисмига нотаниш бўлган жиҳатлар кўп. Шунинг учун яратган асарларингиз орасидан фақат Хива тарихига бағишланганларини танлаб олиб, кўргазмага қўйсак, дедилар. Мен бунга рози бўлдим. Жуда қисқа муддат ичида элчихона ходимлари томонидан мана шундай ажойиб кўргазма ташкил этилди. Мен бундан жуда хурсанд бўлдим, хорижлик давлатлар бизнинг санъатимизга шунчалар катта қизиқиш билан қарашларидан жуда қувондим. Мен Ўзбекистон ва Франция ўртасидаги яқинлик шундай самимий бўлиб қолишини тилайман.

Санъат элларни бирлаштиради. Франциянинг Тошкентдаги элчихонасида бўлиб ўтган бу галги кўргазма ана шу инкор этиб бўлмайдиган ҳақиқатни яна бир бор тасдиқ этди.

Хайрулло НУРИДДИНОВ.

«Ишонч» мақолалари изидан

«Ерни алдаб бўлмайди»

Ҳурматли «Ишонч» газетаси муҳарририяти!

Вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси Сизга газетанинг шу йил 24 январдаги «Ерни алдаб бўлмайди» мақоласи бўйича шуни маълум қилади:

Вилоят бўйича кузги-қишки даврда 1998 йилнинг ҳосили учун 159,1 гектар ерларни ҳайдаш режалаштирилиб, асосий майдонлар ҳайдалиб бўлинди, мавсумда 271,2 минг гектар майдонда бошоқли донлар, қўшимча экинларни суғориш, шўр ювиш ишлари мўлжалланилиб, амалда 268 минг гектар майдонлар суғорилди. Шўр ювиш ишлари Боёвут, Гулистон, Сайхунобод ва Ш.Рашидов туманларида тугалланиш арафасида турибди.

Бошқармамизнинг барча етакчи мутахассислари, туманлар бирлашмалари бошлиқлари, ўринбосарлари, вилоят бўйича мелиорация бўйича шуғулланадиган ташкилотларнинг раҳбарлари иштирокида ўтказилган. Йиғилишда, масала ўрганилиб чиқилди ва шўр ювишни асосан 20 февралгача тугатиш юклатилди. Қолган майдонларда енгил сув бериш мўлжалланди.

Шўр ювиш ишларида сусткашликка йўл қўйгани ва ювиш технологиясини бузганликлари учун Меҳнатобод, Ш.Рашидов, Оқ олтин ва Ховос туманлари бирлашмаларининг раҳбарлари огоҳлантирилди.

Вилоятдаги 833 дона мелиоратив тик қудуқларда вилоят гидрогеолог-мелиоратив экспедициясининг таклифи бўйича ишни ташкил этмаганлиги ва Ш.Рашидов туманининг Узоқов хўжалигида талон- тарожликка йўл қўйилганлиги учун вилоят насос станциялар бошқармаси бошлиғи Т.Шарипов ва мазкур хўжалик раҳбарлари огоҳлантирилди.

Вилоятда қишлоқ хўжалик экинларини суғоришда вақтинчалик ўрнатилаётган насос станцияларидан ишлатилаётган сувнинг шўрхоклик даражасини ўрганиш гидрогеолог-мелиоратив экспедициясига юклатилиб уларнинг таклифи билан аралаштириб ишлатишга таклиф бериш масаласи топширилди.

Мақолада чоп этилган мелиорация ва агротехника бўйича хато ва камчиликларни бартараф этиш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Бошқармамиз маъмурияти ва мутахассисларимиз номидан «Ишонч» газетангиз муҳарририятига юқоридаги очиқ-ойдин ёзилган мақола учун миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Ж.ШАРИПОВ,
Сирдарё вилояти қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи.

«Тепса тебранмаслар»

Жиззах «Эскишаҳар» деҳқон бозори ҳиссадорлик жамияти бошқаруви «Ишонч» газетасининг 1998 йил 17 феврал сонида чиқарилган «Тепса тебранмаслар» мақоласини ҳиссадорлик жамияти бошқаруви 2 март 1998 йилги ўзининг йиғилишида ҳамма жамият аъзолари иштирокида муҳокама қилинди.

Ҳиссадорлик жамиятида белгиланган тадбирга асосан газетада чоп этилган камчиликларни тугатиш учун шаҳар солиқ инспекцияси ҳамда шаҳар СЭС бош врачидан бозордаги маҳсулот сотувчиларга нисбатан маъмурий чоралар кўриши учун амалий ёрдам беришлари ва ҳиссадорлик жамияти бошқаруви билан биргаликда фаолият кўрсатиб бозордаги мавжуд камчиликларни тугатиш чоралари келишиб олинди.

Р.ФАРМОНОВ,
Жиззах «Эскишаҳар» деҳқон бозори ҳиссадорлик жамияти бошқарув раиси.

ОЛИЙ МАКТАБ ВА КАСБИЙ МЕҲНАТ БОЗОРИ

Миллат тараққиётини нафақат унинг ерости ва ерусти бойликлари, балки фидойи, заҳматкаш кишилари белгилайди. Чунки ҳар қандай тараққиёт инсон саъй-ҳаракатлари маҳсулидир. Худди шунинг учун ҳам мамлакат ривожланишини таъминлайдиган, унинг моддий ва маънавий бойликларини кўпайтирадиган баркамол инсон шахсини вояга етказиш муаммолари асрлар давомида миллатимиз мутафаккирларининг диққат марказида бўлди. Аждодларимиз ва авлодларимиз орзу қилган баркамол инсон шахсини қарор топтириш, инсонпарвар, демократик жамиятнинг барча тарбия ва таълим институтларининг муҳим вазифасидир.

«Иқтисодий ва сиёсий соҳалардаги барча ислоҳотларимизнинг пировард мақсади, — деган эди Президент И. Каримов 1995 йил февраль ойидаги Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузасида, — юртимизда яшаётган барча фуқаролар учун муносиб ҳаёт шароитларини ташкил қилиб беришдан иборатдир».

Таълим соҳасида уч йилда амалга оширилган тадбирлар ижтимоий ўзгаришларнинг изчиллик билан олиб борилаётганини исботлаб берди. Зеро, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси IX сессиясида баркамол авлодни вояга етказиш муаммолари кенг муҳокама қилинди, «Таълим тўғрисидаги» Қонун қабул қилинди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тасдиқланди, таълим соҳасида меҳнат қилаётган ходимларнинг маошлари миқдори қайта кўриб чиқилди. Педагог ходимларни ривожланган хорижий мамлакатлар таълимидаги ижобий тажрибалар, янги педагогик технологиялар билан таништириш мақсадида «Устоз» республика жамғармаси ташкил қилинди.

Узлуксиз таълим тизимида олий таълимнинг аҳамияти ниҳоятда каттадир. Айнан олий ўқув юртида шахснинг профессионал малакаси шаклланади. Мамлакат тараққиётига ўз ҳиссасини қўша оладиган мутахассис сифатида вояга етади. Олий ўқув юртларида билим бериш замон талаблари даражасига жавоб берса, ишлаб чиқаришнинг турли соҳалари етук касб эгаси бўлган кишилар билан таъминланади, кашфиётлар ва ихтиролар коэффициенти ошади. Акс ҳолда иқтисодий ва сиёсий муаммолар ўз ечимини топа олмай қолади, жамият эса юксак профессионал малакага эга бўлган кишилардан маҳрум бўлади. Совет ҳокимияти йилларида биз бунинг гувоҳи бўлдик. Ижтимоий ҳаётимизнинг турли соҳаларидаги нўноқ мутахассислар сони кўпайиб кетди, кашфиётлар ва ихтиролар сони эса йилдан-йилга камайиб борди. «Аргументы и факты» ҳафтаномасининг таъкидлашича (1995, 37-сон), Совет ҳокимияти йилларида қилинган илмий ихтироларнинг 34 фоизи 50-йилларга, 46 фоизи 60-йилларга, 18 фоизи 70-йилларга, 2 фоизигина 80-йилларга тўғри келади. Ушбу далиллар собиқ СССР олий ўқув юртларида берилган таълимнинг йил сайин ёмонлашиб борганидан далолат беради.

Мамлакатимизнинг мустақилликка эришиши таълим тизимини, хусусан, олий таълимни тубдан ислоҳ қилиш имкониятини вужудга келтирди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида таъкидланганидек, бугунги кунда олий мактаб тизими катта қудратни ўзида жамланган.

Албатта, баркамол авлодни тарбиялаш, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллашини таъминлаш учун олий ўқув юртларида мавжуд бўлган йирик интеллектуал салоҳиятдан самарали фойдаланиш зарур. Бунинг учун эса олий ўқув юртларида амалга оширилаётган таълим ва тарбия жараёнини такомиллаштириш, хусусан, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида таъкидланганидек, бакалавриат ва магистратура учун давлат таълим стандартларини жорий этиш, профессор-ўқитувчилар малакасини ошириш, олий ўқув юртларининг мустақиллигини кучайтириш, таълимнинг фан ва ишлаб чиқариш билан интеграциясини таъминлаш, дистанцион таълим тизими технологияси ва воситаларини ишлаб чиқиш, таълимни инсонпарварлаштириш зарур.

Тилга олинган муаммолар хусусида бир мақола доирасида мулоҳаза юритиб бўлмайди, албатта. Шу боисдан олий ўқув юртлари олдида турган фундаментал муаммолардан бирига тўхталиб ўтишни истардик.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида таъкидланганидек, бир босқичли олий таълим меҳнат бозори эҳтиёжларини, ишлаб чиқаришдаги таркибий ўзгаришларни ва илғор халқаро тажрибани тўлиқ инобатга ололмаётир. Чунки бизда узоқ йиллар давомида шаклланган таълим тизими жамиятда бўлаётган туб сифатий ўзгаришлар оқибатида вужудга келган бугунги шароитга тўлиқ мослаша олмаётир. Бунинг учун таълим тизими, айниқса олий таълим бозор муносабатларига асосланган инсонпарвар, демократик жамият шароитида турли касб эгаларига, мутахассисларга эҳтиёжнинг гоҳ кучайиб, гоҳ сусайиб боришини эътиборга олиш, унга тезда мослашиш, жамиятга зарур касб соҳибларини етказа олиш имкониятларига эга бўлиши лозим. Бундай мураккаб вазифани уддалаш учун бир талай тадбирларни турмушга татбиқ этиш керак.

Биринчидан, олий ўқув юрти касбий меҳнат бозоридаги шароитларнинг ўзгаришини ўрганадиган механизмга эга бўлиши керак. Турли мутахассислардан ташкил этилган экспертлар гуруҳи кенг миқёсли ёки регионал социологик тадқиқотлар, илмий изланишлар ўтказиб, яқин келажакда жамиятда керак бўладиган касблар ва мутахассисликларни аниқлаб беришлари зарур. Натижада жамият муайян даврда керак бўлмайдиган касб эгаларидан, олий ўқув юрти эса самарасиз саъй-ҳаракатлардан, харажатлардан холи бўлади. Албатта, социологик тадқиқотлар дастурини тузиш, уларни ўтказиш тартиби ва технологияси, методикаси ва муддатлари хусусида чуқурроқ мулоҳаза юритиб кўриш зарур бўлади.

Иккинчидан, меҳнат бозори эҳтиёжларини тезда қондириш имконига эга бўлиш учун олий ўқув юртларининг консерватив эмас, балки ўзгарувчан тизимини вужудга келтириш, бунинг учун бу ишга турли соҳа мутахассисларини жалб этиш зарур бўлади. Бу борада Президентимиз И. Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IX сессиясидаги нутқида баён қилинган фикр ва мулоҳазаларга таянишимиз даркор. Унда уқдириб ўтилганидек, «олий ўқув юртини ислоҳ қилаётганда, уларнинг бошқа давлатлардаги олий ўқув юртлари билан алоқасини мустаҳкамлаш зарур. Ўз домлаларимиз билан чекланиб қолмай, четдан ҳам домлалар чақиришни йўлга қўйишимиз керак».

Учинчидан, олий ўқув юрти мустақиллик талабларига жавоб бериши учун унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш зарур бўлади. Университет ва институтлар ҳузуридаги компьютер марказлари, мини-типографиялар ташкил қилиш мақсадга мувофиқ. Бунга эришсак, олий ўқув юртининг энг етук профессор-ўқитувчиларининг қаламига мансуб дарсликлар, ўқув қўлланмалари, услубий қўлланмалар, ўқув-услубий мажмуаларни кичик нусхаларда (айтайлик, 400-500 нусхада) чоп эттириб, талабалар эътиборига ҳавола этиш имконига эга бўламиз. Масалан, «Riso» мини-типографиялари бир йилда 10—30 босма табоқлари 50—60 та китобни чоп этиш қудратига эга. Бундай мини-типографияларнинг харид этилиши олий ўқув юртларидаги ўқув ишларини сезиларли даражада ўзгартирган бўлар эди.

Туртинчидан, Президент И. Каримовнинг ўринли таъкидлаганидек, домлалар, профессорлар, кафедра мудирлари ўз устида ишламаса, ўз соҳаси бўйича чет мамлакатларга илмий сафарларга бориб келмаса, тажриба алмашмаса, албатта, бундай аҳвол ўқув жараёнига ва унинг самарасига салбий таъсир қилади». Ушбу вазифани ҳал этмасдан туриб, касбий меҳнат бозорининг эҳтиёжини қондириб бўлмайди. Шу боисдан, энг аввало, олий ўқув юртлари ҳузурида илмий манбаларга бой кутубхоналар ташкил этиш, бунинг учун жаҳоннинг илғор университет ва институтлари билан китоб алмашинишни йўлга қўйиш, хорижий газета ва журналларга обуна бўлиш муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, жаҳоннинг турли мамлакатларида бўлаётган илмий-назарий анжуманлар ҳақида ўз вақтида маълумотга эга бўлиш учун ўзаро информациялар алмашиниш механизмини яратиш зарур. Халқаро илмий анжуманларда етук олимларимизнинг иштирокини таъминлаш учун эса яқиндагина шу мақсадларда тузилган «Устоз» жамғармаси имкониятларидан кенг фойдаланиш мумкин.

Бешинчидан, касбий меҳнат бозори эҳтиёжларини қондиришнинг самарали йўлларидан бири — олий ўқув юртлари ҳузурида турли коллежлар марказлар, курслар ташкил қилишдир. Бундай ўқув масканлари қисқа муддатда меҳнат бозорида «танқис» бўлган мутахассислик эгаларини тайёрлаб етказадилар. Шунингдек, XXI аср бўсағасида фаолият кўрсатаётган касб соҳиби бир эмас, бир неча тилни билишини инобатга олиб, тил марказлари ташкил этиш мақсадга мувофиқдир.

Ва, ниҳоят, олтинчидан. Юқорида тилга олинган тадбирларнинг барчаси охир-оқибатда олий ўқув юртларининг мустақиллигини оширишга бориб тақалади. Олий ўқув юрти мустақиллиги эса ўзини маблағ билан таъминлашдан бошланади. Шу муносабатдан бюджетдан ажратиладиган маблағга кўз тикмай, мустақил маблағ топиш йўлларини ҳам излашимиз зарур деб ҳисоблаймиз. Хусусан, олий ўқув юрти маълум фаолият турини бажариш юзасидан айрим корхона, ташкилот ёки муассаса билан икки томонлама шартнома тузиб, ўз профессор-ўқитувчиларини уни бажаришга сафарбар қилиши мумкин. Шу йўл билан топилган маблағ ўқув жараёнининг самарасини оширишга, олий ўқув юрти моддий-техника базасини мустаҳкамлашга ишлатилади. Мустаҳкам моддий-техника базаси ва самарали ўқув жараёни эса, биз айтиб ўтгандек, касбий меҳнат бозори эҳтиёжларини қондириш учун замин яратади.

Хуллас, олий таълим ислоҳотларида муҳим аҳамиятга эга бўлган вазифалардан бири — олий ўқув юртларининг касбий меҳнат бозори эҳтиёжларини қондиришдаги имкониятларини кенгайтиришдан иборат. Ушбу вазифанинг ҳал этилиши учун юқоридаги тадбирларни амал ошириш зарур бўлади. Ана шунда олий мактабнинг эътибори ортади, жамиятдаги ўрни ва аҳамияти янада юксалади.

Назар ҲАКИМОВ,
Қарши Давлат Университети ректори, фалсафа фанлари доктори, профессор.

ҒАМХЎРЛИК НАМУНАСИ

Мамлакатимиз эришган мустақиллик ўз-ўзидан келгани йўқ. У биздан олдинги авлод интилиб келган, курашган ғоялар ҳосиласи бўлди. Бу муваффақиятда ҳозирги кунда қарилик гаштини сураётган олиму фузалолар, энг оддий инсонларнинг ҳиссаси катта. Республикамизда фахрийларнинг «Нуроний» жамғармаси тузилиши уларга бўлган эътиборни янада кучайтирди ва йўлдаги хайрли қадам, мамлакатимиз фахрийларининг орзу-ўйлари ижобати бўлди.

Касби туманидаги «Нуроний» жамғармаси иш бошлаганидан буён жойларда 37 та жамоатчилик марказлари тузилди. Уларга ўз элининг қувонч ва ташвишларига шерик бўлаётган, маҳаллий урф-одатларини яхши биладиган, эл-юртга хизмати синггaн, 226 нафар отахон ва онахонлар жалб қилинган. Туманимиздаги пенсионерларга ой сайин нафақа тўланмоқда. 132 нафар уруш ногиронлари, 40 нафар биринчи гуруҳ ногиронлари, 26 нафар Чернобиль ва Афғон байналмилалчилари мавжуд бўлиб, нафақа билан таъминланган. 92 оила эса боқувчисини йўқотганлиги учун ижтимоий жиҳатдан таъминланган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ўтган йили 19 февралда чиқарган 91-сонли қарорига асосан туманда «Ғамхўрлик» рейди ўтказилди. Бу рейд давомида 9317 нафар пенсионернинг турмуш тарзи билан яқиндан танишиб чиқилди.

Туман ҳокими фахрийларнинг «Ғамхўрлик» йўқламаси даврида аниқланган талаб ва истакларини рўёбга чиқаришни, уларнинг ҳолидан тез-тез хабар олиб туришни, улар соғлиқларида фаолият кўрсатиб келган ташкилотлар, хўжаликлар ҳамда яшаш жойларидаги раҳбариятларга, шунингдек, ижтимоий таъминот, савдо, соғлиқни сақлаш, алоқа, уй-жой ва бошқа мутасадди ташкилотларга ўз қарори билан топширилди.

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларидан 32 нафари газ, сув ва электр қувватидан бепул фойдаланишлари янги йил, Наврўз, Мустақиллик байрамларида ва Қариялар кунида, ҳайитларда йўқлаб турилиши бугунги кунда яхши таомилга айланиб бормоқда. Фахрийларнинг талаб ва истакларини ҳисобга олиб, 7 жойда савдо ва ишлаб чиқариш кичик корхоналари ташкил этилди. Бу эса бир қанча кишининг ижтимоий меҳнат билан шуғулланишига замин бўлди.

Яқинда тадбиркор Эмин Ҳазратқулов томонидан «Нуроний» савдо мажмуаси ишга туширилди. Ундаги бир дўкон фақат фахрийларнинг кундалик эҳтиёжлари учун зарур бўлган моллар билан савдо қилади. Республикамиз Президенти 1996 йил 4 декабрдаги Фармони билан жамғарма ва унинг ишлаб чиқариш корхоналарини барча солиқлардан доимий озод этди. Тежаб қолинадиган шу маблағлар нафақат фахрийлар, балки кам таъминланган аҳоли қатламини ижтимоий-иқтисодий қўллаб-қувватлаш учун сарф қилинаяпти.

Туман ҳокимлиги ўтган йили 3 февралда жамғарманинг ишлаб чиқариш корхоналари фаолиятини яхшилаш учун 2 миллион 920 минг сўмлик бир йўла қўллаб-қувватлаш ёрдами ҳақида фармойиш чиқарган эди. Бундан ташқари яна миллий байрамларимиз муносабати билан 220 нафар қарияларни, ногиронларни рағбатлантириш учун 136 минг 450 сўм сарфланди. Жамғарманинг моддий техника базаси ҳам мустаҳкамланмоқда.

Янги бошланган йилимиз Оила йили деб аталган экан, биз ёшларни тарбия қилиб вояга етказган кекса авлодни ҳеч қачон унутмаслигимиз, уларнинг бугунги фикр-ўйларидан, турмуш ташвишларидан доимо хабардор бўлишимиз лозим. Бу вазифа фақатгина жойларда фаолият кўрсатаётган «Нуроний» жамғармалари раҳбарияти ва ходимларигагина боғлиқ эмас. 21 миллионлик нуфузли Ўзбекистон ана шу баракатли инсонлар, кекса авлоднинг заҳматли, аммо шуҳратли ҳаракатлари туфайли барча соҳада мустақилликни қўлга киритдик. Ҳар бир яхши кунимиз улар билан елкама-елка ўтмоғи, янги оила қураётган фарзандларимиз кексалардан бохабар қадам ташлашлари лозим.

Зеро, қариялар - оила кўрки, посбони деб бекорга айтилмаган. Чунки қайси элга ёки маҳаллага борманг, суҳбат маромида юртингизнинг оқсоқоли кимлигини албатта сўрайдилар. Унинг кимлигига қараб сизга баҳо берадилар. Ана шундай таҳсинга лойиқ қариялар бор уй, оқсоқоллари бор юрт доимо ҳамжиҳат, унда тўкинчилик бисёр бўлади.

Жўра ЮСУПОВ,
Шариф ҲАСАНОВ.

ЯНГИ САМОЛЁТНИНГ ЯНГИ ЙЎНАЛИШИ

Баҳорда ўз-ўзидан янгиликларга интиқ бир кайфиятда яшаймиз. Бу фаслни янгиланиш, янги ишларни бошлаш даври сифатида тасаввур қилишга одатланганмиз. Дарвоқе, бу йилги баҳор RJ-85 самолётимизнинг Россияга илк парвози билан ҳам эсда қолса ажабмас. 1997 йил ёзида «Ўзбекистон ҳаво йўллари» паркига келиб қўшилган янги кема Олма-ота, Ашгабод ва Бокудан сўнг навбат Екатеринбургга етди. Ўтган ҳафтада RJ-85 учувчилар отряди сардори Владислав Аргов бошчилигадиги экипаж ҳаво кемасини Урал сари бошқариб борди. Миллий авиакомпаниямиз делегациясига бош директорнинг ишлаб чиқариш бўйича ўринбосари Борис Беседин бошчилик қилди. Ушбу йўналишда кема турини ўзгартиришдан кўзланган мақсад ва бу борадаги вазифалар хусусида сўзлаб, у, жумладан шундай деди:

— Президентимиз Ислом Каримов ҳар бир соҳада бозор шароитига мос равишда фойда олишни кўзлаб иш юритиш, хизматларимизда экспорт миқдорини оширишни кун тартибига қўйганидан хабарингиз бор. Шу жумладан, ҳаво кемалари ҳам самарали ишлаши шарт. Бунинг учун эса хизматимиздан фойдаланувчилар билан бизнинг манфаатларимиз мос тушадиган чора-тадбирлар кўрилиш лозим. Шунинг учун ҳам RJ-85 да Россиянинг мамлакатимиз билан мустаҳкам иқтисодий ва ижтимоий алоқа ўрнатган йирик саноат марказларига парвоз қилиш режалаштирилди. Екатеринбургдан сўнг Омск, Уфа каби бошқа шаҳарларга ҳам навбат етади. Ту-154 ўрнига RJ-85 қўйилиши йўловчиларга янада яхшироқ шарт-шароит яратишга имкон беради. Бугунги кунда парвоздаги қулайликлар учун кўпроқ ҳақ тўлашга тайёр бўлган ва бунга қурби етадиган йўловчилар тоифаси шаклланганини сир эмас. Бу эса, ўз навбатида, бизнинг иқтисодий манфаатларимизга мос тушади. Шунингдек, ўзбек авиаторларининг имкониятларини шимолий қўшнимизга намойиш қилиш ҳам асосий вазифаларимиздан биридир. Чунки «Ўзбекистон ҳаво йўллари»нинг обрўси ошиши бизнинг узоқ хорижга бажариётган қатновларимизга йўловчиларни жалб этиш учун замин яратиши шубҳасиз. Дарвоқе, агар йўловчилар кўп бўлса, RJ-85 билан бирга Ту-154ни ҳам қўйишимиз мумкин. Миллий авиакомпания диспетчерлик хизмати бошлиғи Георгий Бадрадинов Беседин каби RJ-85 энг аввало мамлакатимиз ичида, айниқса қадимий дурдоналаримиз Самарқанд, Бухоро ва Урганч аэропортларига йўловчи ташиш вазифасини бажариши устуворлиги сақланиб қолишини таъкидлади. Кундузи замонавий самолёт республикамиз маҳаллий йўналишларида хизмат қилиб, тунда яқин хорижга бориб келиши кўзда тутилган. Бу, RJ-85ларни харид қилиш учун сарфланган катта маблағни тезроқ оқлаш нуқтаи назаридан ҳам мақсадга мувофиқ экани, шубҳасиз. Бевосита Екатеринбургга парвозлар хусусида тўхталиб, Георгий Қиёмович шундай деди:

— Йўловчи замонга мос равишда қулайликларни талаб қилишга ҳақли. Қулайлик деганда нафақат самолёт саҳнида юқори савияда хизмат кўрсатишни, балки зарур миқдор ва вақтда қатновларни ташкил этишни назарда тутяпман. Ҳозир амалда бўлган шартномага асосан биз Екатеринбург йўналишида ҳафтасига Ту-154да икки қатнов бажаришга ҳаққимиз бор. Бу тахминан 300 йўловчи деганидир. RJ-85да эса шунча йўловчи ташиш учун тўртта қатнов бажаришимиз мумкин. Демак, олис хорижга бажариладиган қатновларимизга урал минтақасидан йўловчилар сонини кўпайтириш имконига эга бўламиз.

Екатеринбургга қатновларимиздан фойдаланаётган юртдошларимиз талайгина. Ҳаво кемаси турини ўзгартираётганда барча тоифадаги йўловчилар эҳтиёжини қондириш учун зарур чора-тадбирларни кўриш талаб этилади. Бу борада тегишли иш олиб борилмоқда.

Биз авиакомпаниямиз мутасадди ходимлари билан суҳбатлашгунга қадар Владислав Аргов билан бирга Евгений Гусев ва Андрей Апарин бошқарган кемамиз Уралдаги йирик саноат марказига яқинлашиб борарди. Сабоҳат Қаюмова бошчилигидаги борткузатувчилар майин табассум билан ўз ишини моҳирона бажарганини алоҳида таъкидлаш жоиз. RJ-85да дастлабки кундан парвоз қилаётган Сабоҳатнинг айтишича, Рита Гайнутдинова ва Луиза Жафарова билан ишлаш жуда ёқимли. Қизлар дилингдагини кўз қарашингданоқ пайқашади. Экипаж таркибида техниклар Святослав Ашчепков ва Виктор Игнатов ҳам бор эди.

Тошкентдан учганимиздан икки соат эллик дақиқа ўтгач, кемамиз «Кольцово» аэропортига оҳиста қўнди. Техник рейсда учиб борган МАК делегацияси аъзолари ва журналистларнинг қарсаклари экипаж маҳоратига берилган баҳо эди.

Ушбу қатновни Уралда ҳаммадан ҳам орзиқиб кутган «бегоналар» орасида ўзимизнинг одам Александр Денисчев эди десам, муболаға бўлмас. МАКнинг Екатебургдаги вакили «Ўзбекистон ҳаво йўллари» делегацияси аъзоларини Россия Федерацияси Федерал авиация хизматининг Урал минтақавий бўлими бошлиғи ўринбосари Алексей Прималенний бошчилигидаги комиссияси аъзолари билан таништирди. Комиссия ўз ишини бажаргунга қадар «Кольцово» аэропорти ходимларидан бир нечтаси билан суҳбат қурдик. Улар бизнинг замонавий кемамиздан лол қолишганини яширишмади. Ўзбекистонлик ҳамкасблари қўлга киритаётган муваффақиятларга ҳавас билан қарашларини таъкидлашди.

Комиссиянинг якунловчи мажлисида «Ўзбекистон ҳаво йўллари»нинг RJ-85 кемаси Тошкент-Екатеринбург-Тошкент йўналишида парвоз бажаришига монеълик қиладиган бирор бир жиддий тўсиқ йўқлиги қайд этилди.

Алексей Прималенний, Борис Беседин ва «Кольцово» аэропорти директорининг ўринбосари Пётр Башмаков ўзаро манфаатли ҳамкорлик ривожланиб бораётганидан хурсанд эканликларини айтиб, бир-бирларига муваффақиятлар тилашди.

98-йил баҳори RJ-85 нинг муваффақиятли парвози билан бошланди. Келгусида Ўзбекистон шуҳратини оламга ёядиган бу каби янги йўналишлар забт этилиши, бу каби муваффақиятларга кўп маротаба шоҳид бўлишимизга шубҳа йўқ.

Мирзахаким ТЎХТАМИРЗАЕВ,
Чори ЛАТИПОВ,
Тошкент-Екатеринбург-Тошкент.

МУЛОҚОТ КЛУБИ ЧОРЛАЙДИ

Қизилтепа туманидаги «Тавовис» мева-кўчатчилик тажриба-таянч хўжалиги ҳудудида жойлашган Ғойибон маҳалласида кўпгина хайрли тадбирлар амалга оширилмоқда.

Яқинда маҳалла фаоллари таклифи, ташаббуси билан хотин-қизларнинг «Мулоқот» клуби ташкил этилди. Клуб аъзолари 27 кишидан иборат бўлиб, улар зиёли ва тадбиркор аёллардир. Ҳар икки ойда бир марта машғулот ўтказишга мўлжалланган бу клуб асосан бола тарбияси, оила мустаҳкамлиги, тежамкорлик, ахлоқ-одоб, меҳр-оқибат, одамийлик масалалари билан шуғулланади.

ҲОМИЙЛАР ҲИММАТИ

«Зилола» аҳолига маиший хизмат кўрсатиш жамоа корхонасига Рустам Саломов раҳбарлик қилади.

Тажрибаси мамлакатимиз миқёсида оммалаштирилган бу корхона жамоасининг эзгу ишларидан бири тумандаги Абу Али ибн Сино, Ойбек номли мактабларнинг иккита синфини доимий оталиққа олганидир. Ҳар йили синфлар корхона ҳисобидан жорий таъмирланади. Аълочи ва иқтидорли ўқувчиларга маълум миқдорда стипендия ташкил қилинган. 20 нафар ўқувчилар ёшларнинг севимли нашрларига бепул обуна ҳисобидан газета-журналлар олаётирлар.

Баҳодир ЭГАМ.

СУРАТДА: RJ-85 янги йўналишининг борт кузатувчилри (чапдан) Луиза ЖАЪФАРОВА, Сабоҳат ҚАЮМОВА, Рита ГАЙНУТДИНОВАлар.

ТАЯНЧ НУҚТАСИНИ ТОПИБ...

Муборак шаҳри ҳамда тумани асосан нефть ва газ саноати, қишлоқ хўжалиги соҳаларига ихтисослашган бўлгани учун бу тизим маҳаллий аҳоли турмушига чуқур сингиб кетган. Айтиш мумкинки, бу соҳалар муборакликлар учун ота касбга ҳам айланиб бўлди. Шунга қарамай мамлакатимиздаги иқтисодий ислоҳотларнинг меваси сифатида ижтимоий қатламда янги синф-мулкдорлар синфи ҳам шаклланиб бораётганини таъкидлаш керак.

Муборак туман товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг раиси Тоштемир Расулов билан шу мавзуда суҳбатлашдик.

— Тоштемир ака, ўзингиз бошчилик қилаётган туман тадбиркорлари жамоалари фаолияти ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Бажонидил. Бундан икки йил муқаддам Муборак туманида туман товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ташкил этилди. Дастлаб 183 та тадбиркорлар жамоаси рўйхатга олинган бўлса, ўтган йили тизимда 104 та фирмалар, кичик ва хусусий ва қўшма корхоналар ташкил топди. Ҳозирги кунда эса уларнинг сони 95 тани ташкил этади.

— Юқорида сиз айтган рақам ва далилларга қараганда, тизимда хўжалик юритувчи субъектларнинг сони йилдан-йилга пасайиб бораяпти. Бунинг сабаблари нимада?

— Авваламбор тадбиркорликни осон иш деб билувчи «ишбилармонлар» ўз қобилиятларини тарозига солиб кўрмасдан кичик, хусусий корхоналар, фирмалар очиб ташлашган. Маҳсулот ишлаб чиқаришни ўйламай, савдо-сотиқ билангина шуғулланишган. Ваҳоланки, ўзига хос ва мос йўналишларда иқтисодий ислоҳотларни рўёбга чиқараётган бизнинг мамлакатда асосий талаб савдо-сотиқ эмас, балки импорт ўрнини босувчи ҳамда экспортга йўналтирилган маҳсулотлар ишлаб чиқаришдир. Юқори сифатли, харидоргир маҳсулотларни кўпайтириш биринчидан халқимиз фаровонлигини таъминласа, иккинчидан иқтисодий мустақиллигимизни мустаҳкамлайди.

Нормурод Ҳусаинов ўзи бошчилик қилаётган «Шуҳрат» фирмасида сутни қайта ишлаш, макарон ишлаб чиқариш, қадоқлаш цехларини ишга туширди. Улар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар истеъмол бозорига кириб борганига ҳам анча бўлди.

«Ҳайдар» фирмасининг раҳбари Ҳайдар Холмонов «Бизнес фонд»дан 800 минг сўм кредит олиб, ишлаб чиқаришни ривожлантиришга эътибор қаратди.. Шу кунларда 25 нафар хотин-қиз фирма қошидаги бичиш-тикиш цехида меҳнат қилишаяпти. Ишчилар кийими, қўлқоплар, пахтакорлар учун этаклар, чиройли ва бежирим кўйлаклар тезда ўз харидорларини топди. Фирма қошида чойхона биноси қуриб фойдаланишга топширилди. Шунингдек, Эргаш Ярашев раҳбарлик қилаётган «Эргаш», Ўктам Ҳамроев бошчилик қилаётган «Ҳамдард» фирмалари ҳақида ҳам шундай фикрларни айтишимиз мумкин.

Биргина «Стройрембыт» кичик корхонаси жамоаси ўтган йили 12 миллион сўмлик иш бажаришди. Улар асосан қурилиш-таъмирлаш, ишлари билан шуғулланишади. Бир неча мактаблар, болалар боғчалари, турар-жой биноларини сифатли таъмирдан чиқаришди. Шарқона усулдаги дарвозалар, шаҳар кўркига кўрк қўшмоқда. Шунга қарамай туманда бизнес режасини пухта тузмаган, иқтисодий ва бошқа имкониятларини тўғри чамалай билмаган тадбиркорлар ҳам мавжудлигидан кўз юмиб бўлмайди.

«Меъмор», «Молодость», «Илғор» кичик корхоналари, «Фазлиддин», «Жаҳонгир», «Жайрон», «Азамат», «Дилшод» савдо ишлаб чиқариш фирмалари, «Истиқлол», «Равшан жадди» фирмалари, «Силуэт» ширкати ва бошқа 30 дан ортиқ корхона ва деҳқон-фермер хўжаликлари туман ҳиссадорлик тижорат тадбиркор банкида ўз ҳисоб рақамларини очиб, банк операцияларини бажармасдан 3, 6, 9-ой ҳатто бир йилдан ортиқ вақтдан буён умуман фаолият кўрсатмай келишган. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 5 январдаги 1030-сонли Фармонини ва Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорларига асосан, «Хусусий тадбиркорликда ташаббус кўрсатиш ва рағбатлантириш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида»ги Низом талабларига биноан юқорида тилга олинган корхоналар фаолияти батамом тугатилди.

— Иқтисодий муносабатларда мулк эгаси сифатида фаолият кўрсатиш нисбатан янги услуб. Бу йўналишда мулкдорларни ҳимоялаш бозор муносабатларининг шиддатли ўзанида уларга тўғри йўл кўрсатиш борасида қандай ишлар қилинган?

— Албатта, асосий мақсадимиз тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатишдир. Ўтган йилларда фирмалар, хусусий ва кичик корхоналар давлат корхоналаридан қарийб 80 миллион сўмлик қарз эдилар. Бу эса салбий оқибатларга олиб келди. Хусусий мулк эгалари буюртмачилардан қарзларни ўз муддатида олишмаётгани сабабли инқирозга учрадилар. Энди бу нуқсонларга барҳам берилаяпти. Бу борада, яъни тадбиркорларни, ҳунарманд ва ишбилармонларни ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлашда уларга зарурий ёрдам кўрсатишда туман ҳокимлиги, хусусан ҳокимимиз Карим Остоновнинг саъй-ҳаракати эътиборга лойиқдир. Айни вақтда туманга хориж сармоясини жалб этиш лойиҳалари устида ишланаётир. Агар шу режалар рўёбга чиққудек бўлса, туманда карамель, сутни қайта ишлаш ва минерал сувни қадоқлаш жаҳон андозалари даражасига етказилган бўлар эди.

Тадбиркорларимиз шаҳар ва туман аҳолисининг иш билан таъминлашда ҳам фидоийлик кўрсатишмоқда. Туман меҳнат бўлими билан ҳамкорликда турли касб эгалари тайёрланмоқда. Ёшлар, айниқса хотин-қизларнинг ҳунар ўрганишига катта эътибор қаратилаётир. Яна бир янгилик, эндиликда якка тартибда фаолият кўрсатувчилар ҳам туман товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига аъзо бўлишди. Бундай аъзоликни кенгайиши тадбиркорларимизда таянч нуқтасига бўлган ишончнинг ортишидан далолатдир.

Суҳбатимиз сўнгида тадбиркорларга хос бўлган ажойиб хусусият — саховатпешалик фазилатини тўлқинланиб таъкидламоқчи эдим. Гап шундаки, бизнинг мулкдорлар ҳам замондошлари қайғусида юрган инсонлар эканини тасдиқлашмоқда. Бинобарин, кам таъминланган оилалар ижтимоий жиҳатдан ҳимояга муҳтожлар, муборaклик Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ногиронлар, афғон жангчилари, Чернобиль фожиаси қатнашчилари тадбиркорларимиз ҳимоясига олинган. Дарҳақиқат, бозор иқтисодиёти шароитида ижтимоий муҳофаза қанчалик долзарб масалага айланаётганини замонавий аҳли меҳнаткаш-мулкдорлар тўғри англашаётир.

Абдулла АЙИЗОВ.

ИЗЛАНГАН ЧОРА ТОПАДИ

Шу йилнинг 24 январь куни Гулистон туманида яшовчи бир гуруҳ ўқитувчилар номидан шикоят хати олдик. Унда халқ таълими ходимлари ойлик маошларини ўз вақтида ололмаётганликлари баён этилиб, ёрдам сўраган эди.

Мактуб изи туманда бўлиб, ҳоким ўринбосари, туман истиқболини белгилаш ва ҳисоб бўлими мудири Ҳикматулла Бекмуродов билан суҳбатлашдик.

- Бу ҳақда улар туман ҳокимлик номига ҳам шикоят ариза билан мурожаат қилишганди. Биз барча чораларни кўрдик. Имкониятлар изланди. Натижада ойлик маошларни тўлашдаги узилишларга барҳам берилди.

Биз туманда 11 февраль куни халқ таълими бўлими ходимларига 1997 йил ноябрь-декабрь ҳамда 1998 йилнинг январь ойи учун ўн бир миллион сўм пул тўланиши лозимлигини аниқладик. Нега бундай ҳолат юз берди? Ўқитувчиларнинг ойлик-маошларини вақтида ололмасдан қолишнинг сабаби нимада? Масалага ойдинлик киритиш мақсадида дахлдор ташкилот раҳбарлари билан учрашдик. Ойлик маошларни тўлашдаги узилишларга сабаб маҳаллий бюджетдаги танқислик ва 13 миллион боқимanдaнинг мавжудлиги экан.

Туманда бюджет камомадини қоплаш чора-тадбирлари кўриляпти. Лекин пул эмиссиясини камайтириш, пуллик хизмат турларини кўпайтиришга эътибор суст.

Масалан, туман қишлоқларида бозорни истеъмол маҳсулотлари билан тўлдирувчи кичик саноат корхоналарини ташкил этиш ачинарли аҳволда. 1997 йилда 91 та кичик корхоналарнинг 63 тасигина фаолият кўрсатган. 10 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарилган. Чет эл инвесторлари билан ишлашда ҳам изланишлар сезилмайди. Оддийгина ҳар мисол: туманда учта қўшма корхона иш бошламасдан ёпилиб кетган. Корхона 1995 йилда ташкил этилган. Унда бир йил мобайнида 10 минг тонна пахта толаси қайта ишланиши мумкин эди. Бир йўла минг киши иш билан таъминланарди. Аммо ҳали ишга тушмаган корхонада икки йилда икки нафар раҳбар алмаштирилди. Лекин уни ташкил эта оладиган югуриб еладиган жонкуяр топилмади. Оқибатда роппа-роса икки йилдан сўнг ҳокимлик қарори билан яна ёпиб қўйилган.

1996 йилда ташкил этилган Ўзбекистон-Литва ҳамкорлиги самараси «Татбус ЛТД» қўшма корхонаси ҳам яхши умидлар билан очилганди. Аммо юлдуз кўрмасдан унинг ҳам паймонаси тўлди.

Халқ таълими ходимлари касаба уюшмаси туман кенгаши ҳам ўқитувчилар ойлик-маошини вақтида таъминлаш борасида сусткашликка йўл қўйган.. Касабақўм туман халқ таълими бўлими билан тузилган шартноманинг назоратини эътибордан четда қолдирганга ўхшайди. Акс ҳолда ходимлар маош олиши бунчалик чўзилиб кетмаган бўларди. Бизга туман раҳбарлари қисқа фурсатда ойлик-маошдаги узилишларни бартараф этишга ваъда беришганди. Яқинда ҳоким ўринбосари Ҳ.Алиқулов имзоси билан қуйидаги мазмундаги хатни олдик. Уни қисқартириб ҳукмингизга ҳавола этаяпмиз. «Шу йилнинг 17 февралида 1997 йил ноябрь ойи учун 3,0 миллион, 26 февралда 1997 йилнинг декабрь ойи учун 3,2 миллион сўм, 2 март куни эса 1998 йил январь ойи учун 5,0 миллион сўм пул ажратилиб, халқ таълими ходимлари ойлик маошлари тўлиқ тўланди».

Ушбу хатни олгач, кўнглимиз бироз таскин топди. Тўласа бўларканку. Бюджет ходимларининг ойлик маошлари вақтида тўланмас экан, бунинг учун маҳаллий бошқарув органлари ва бевосита ҳокимлар жавоб беришлари кераклигини юртбошимиз неча бор бежиз такрорламаганлар-ку!! Биз шу каби ҳоллар бошқа жойларда ҳам такрорланмасин деган мақсадда ушбу воқеани ошкор этдик.

Нурилла ШАМСИЕВ,
«Ишонч» мухбири.

ДАМ ОЛИШ ВАҚТИ

(Давоми, боши 24 февраль, 3 март сонларида)

Асосий ва қўшимча таътилларнинг юқорида кўрсатилган турлари, қонун билан белгилаб қўйилган экан, тегишли ходимларга бу таътилларни камида белгиланганича бериш иш берувчининг вазифаси ҳисобланади.

Асосий ва қўшимча таътилларни жамлаш тартиби Меҳнат Кодексида илгари амал қилган меҳнат тўғрисидаги Қонунлардагидан, аниқ-равшан ва бирмунча бошқача белгиланган.

Чунончи, Меҳнат Кодексининг 140-моддасига биноан йиллик таътилни жамлаб ҳисоблаб чиқиш чоғида қўшимча таътилларнинг ҳаммаси асосий таътил - 15 иш кунига, ходимларнинг муайян қатлами учун эса қонунда энг қисқа муддати белгиланган асосий таътил узайтирилган таътилга қўшиб жамланиши керак. Айни пайтда қонунда белгиланган таътилларнинг ҳаммаси қўшиб ҳисобланганида уларнинг ялпи давомийлиги 48 иш кунидан ошиб кетиши мумкин эмаслигини назарда тутиш зарур.

Бу чеклов фақат энг кам муддати қонун билан белгиланган таътилларга дахлдордир.

Ходимга бирор-бир чекловларсиз ва 48 иш кунидан ҳам ортиқ муддатга таътил кўзда тутилиши мумкин. Бироқ корхонанинг ўз маблағлари ҳисобидан ва агар тармоқ битимида, жамоа шартномасида кўзда тутилган бўлса, ёки меҳнат шартномаси томонларининг келишуви бўйича шу тартибдаги таътиллар берилиши мумкин.

Ходимларнинг айрим қатламлари ёки муайян бир ходим учун асосий узайтирилган таътиллар ҳам шу тартибда белгиланиши мумкин. Чунончи, мадомики амалдаги қонундан меъёрланмаган иш куни тушунчаси чиқариб ташланар экан, кўпгина корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг жамоа шартномаларида муайян мансаблар рўйхати тасдиқланадики, уларни бажарган тақдирда ходимларга узайтирилган таътил белгиланади. Лекин бундай таътил шундай ҳисоб-китоб билан белгиланадики, токи унинг давомийлиги илгариги асосий ва меъёрланмаган иш куни учун қўшимча таътилга мутаносиб бўлсин.

Таътилларнинг давомийлигини ишланган вақтга мутаносиб равишда ҳисоблаб чиқиш тартиби қонун билан белгилаб қўйилган. Аммо бу биринчи иш йили учун олти ойлик иш муддати ўтганидан берилади. Меҳнат Кодексининг 143-моддасига биноан бериладиган йиллик асосий таътилни бериш тартибига асло тааллуқли эмас.

Таътилларнинг давомийлигини ишланган вақтга мутаносиб равишда ҳисоблаб чиқиш чоғида уларнинг муддати ҳар бир таътилнинг тўла миқдорини ўн иккига бўлиш ва тўла иш ойларига кўпайтириш йўли билан ҳисоблаб чиқилади. Бунда сўнгги иш ойининг 15 ва ундан ортиқ календар кунларига тенг иш кунлари бир ойга етказиб йириклаштирилади, 15 календар кунидан ками эса, ҳисобга олинмайди. Масалан, навбатдаги йилда қуюв цехида кранчи бўлиб ишлаш 7 ой давом этди, йилнинг қолган даври (5 ой) одатдаги иш шароитида ўтди. Ходимнинг зарарли иш шароитидаги меҳнати учун қўшимча таътил 12 иш кунини ташкил этади.

Жами таътилнинг давомийлиги қуйидагича ҳисоблаб чиқилади.

15 иш куни (асосий таътил) +12 иш куни (қўшимча таътил) 27 иш кунига тенг. Агар ишчи иссиқ ишлар участкасида тўла иш йили мобайнида меҳнат қилганида унга шунча муддатли таътил берилган бўларди.

Қуюв цехида иш йилида 7 ой кранчи бўлиб ишлагани учун эса, унинг таътили давомийлиги:

27:12= 2,25 (зарарли меҳнат шароитида 1 ой ишлаганлиги учун таътил давомийлиги),

2,25x7=15,75 (зарарли меҳнат шароитида 7 ой ишлаганлиги учун таътил давомийлиги),

15:12 = 1,25 (одатдаги меҳнат шароитида 1 ой ишлаганлиги учун таътил давомийлиги),

1,25x5=6,25 (одатдаги меҳнат шароитида 5 ой ишлаганлиги учун таътил давомийлиги),

16,75+6,25=22 иш куни (жами таътил муддати).

Юқорида айтилганидек, биринчи иш йили учун йиллик асосий таътил мазкур корхонада олти ой ишлаганидан кейин берилади. 6 иш ойи ўтгунича қуйидаги ҳолларда ходимнинг илтимосига кўра таътил берилади:

аёлларга ҳомиладорлик ва туғиш бўйича таътил олдидан ёки бу давр ўтганидан кейин;

I ва II гуруҳ ногиронларига;

муддатли ҳарбий хизматчилар, заҳирага чиқарилган, ишга кирганларида;

18 ёшдан кичик шахсларга;

Ҳуқуқшунос ҳузурида

қўшимча вазифада ишловчиларга - қўшимча хизмат бўйича ишлаган муддатига мутаносиб ҳолда асосий иш жойидан берилган таътил билан бир вақтда.

Қонунда кўзда тутилган бошқа ҳолларда, хусусан: мактабларнинг ўқитувчилари ва олий ҳамда ўрта махсус ўқув юртларининг профессор-ўқитувчиларига ишга кирган вақтларидан қатъий назар йиллик таътил ишланган муддатга мутаносиб тарзда ёзги таътил даврида берилади; штат қисқартирилиши бўйича ёхуд корхона, муассаса, ташкилот тугатилиши муносабати билан қисқартирилиб, ишга кирган ходимларга; умумтаълим мактаблари, ҳунар билим юртлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, малака ошириш, кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш институтлари ҳамда курсларида ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқиётган ходимларга агар улар ўзларининг йиллик таътилларини муддати бўйича имтиҳон, синов топшириш, диплом, курс, лаборатория ва бошқа ўқув-машғулот ишларини топшириш даврига тўғрилашни истаган ҳолларида ҳам улар ўзларининг йиллик таътилларини хоҳиши қондирилади.

Қоида тариқасида таътил ҳар йили у берилаётган иш йили тугагунича берилиши керак. Таътил эса календар куни учун эмас, ходим мазкур корхонага ишга кирган кундан ҳисобланадиган иш йили учун бир маротаба берилади.

Чунончи, агар ходим мазкур корхона, муассаса, ташкилотда 1997 йил 15 августдан ишлай бошлаган бўлса, бу ҳолда тўла давомийликдаги биринчи таътил унга 97 й.15.08. дан 98 й.15.08. гача бўлган иш даври учун берилиши керак. Бунда ходим тўла иш йили учун таътил олиш ҳуқуқига 98.15.02.дан бошлаб эга бўлади. Иккинчи таътил 98.15.08.дан 99й.15.08. гача бўлган муддат учун берилади ва ҳ.к. Бунда иккинчи ва кейинги йиллар учун таътил график бўйича таътилларни бериш навбатига кўра иш йилининг исталган вақтида берилиши мумкин.

Бу қоида ходимларнинг юқорида кўрсатилган қатламлари учун мазкур корхонада ишлана бошлаганига олти ой тўлмасидан таътилдан фойдаланиш ҳолларига ҳам тегишлидир.

Н.ЕФИМОВА,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг меҳнат ҳуқуқи нозири.

АЙБДОРЛАР ЖАЗОСИЗ ҚОЛМАЙДИ

Бозор иқтисодиёти тадбиркорликка кенг йўл очиб берди. Эндиликда бу хайрли ишга қўл уриб, аҳолини ижтимоий ҳимоялашга катта ҳисса қўшаётган, эл олқишини олаётган тадбиркорлар оз эмас. Бироқ, гуруч курмаксиз бўлмаганидек, бу соҳада ғирромлик йўлига ўтиб кетаётган кимсалар ҳам йўқ эмас. Жамоатчи мухбиримизнинг Қашқадарё вилоят солиқ бошқармаси Жисмоний шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғи Фурқат РАЖАБОВ билан қилган суҳбати ана шу ҳақда.

— Фурқатжон, мустақил мамлакатимизда тадбиркорликка катта эътибор берилмоқда ва уларга бу соҳада барча имкониятлар яратилмоқда. Биргина бизнинг вилоятимизда ўтган йили 12574 фуқаро якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланганлиги, бундан давлат ҳазинаси 106.7 млн. сўм фойда кўрганлиги фикримиз далилидир. Ҳеч шубҳасиз ҳалол, виждонли, иймонли тадбиркорлар қаторида солиқчилар тузоғига илинган, эл қарғишига учраган ҳаромтомоқ кимсалар ҳам учраб турди ҳамда улар қилмишига яраша жазо олишди.Мана бу йилги текширишларни ҳам бошлаб юбординглар. Дастлабки натижалар ҳақида нима дейсиз?

- Айни вақтда вилоят ҳудудида 5078 та якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи фуқаро рўйхатга олинди.

Тадбиркорликка қўл уриб ҳалол даромад топаётган, кишилар мушкулини осон қилаётган, кам даромадли оилаларга ёрдам қўлини чўзаётган, давлат хазинасини тўлдиришга баҳоли қудрат ҳисса қўшаётган кишиларни олқишламоқ керак. Лекин... улар орасида фақат ўз манфаатини ўйлаётган, имкон топилди дегунча биродари «нонини туя қилаётган», топаётган фойдасидан солиқ тўлашни эп кўрмаётган, аниқроғи ундан қочаётган кимсалар кўпайиб кетаётганлиги афсусланарлидир.

Шу йил январ ойида вилоят бозорлари, савдо шаҳобчалари, кўчаларда солиқ қонунлари, савдо ҳамда хизмат кўрсатиш қоидаларига риоя этилиши юзасидан ўнлаб рейдлар ўтказдик. Уларда 368 та қонунбузарлик ҳолатлари аниқланди ва 330 та айбдор шахсдан 606 минг сўмдан ортиқ жарима ундириб олинди. Таркибида жиноят аломати бўлган 21 ҳужжат чора кўриш учун ҳуқуқий органларга юборилди.

— Бозорларни, дўконларни, кўчаларни кўздан кечирсангиз, акциз маркасисиз спиртли ичимлик ва тамаки маҳсулотларига кўзингиз тушади. Менинг тасаввуримда мутасадди ташкилотлар бу соҳада кўраётган чоралар ҳали етарли эмасдек туюлади. Хорижий мамлакатлардан турли йўллар билан ароқ ва тамакилар олиб келиняпти. Яна бир муҳим ва аянчли томони шундаки, ўша биз «чет элники» деб билганимиз, ҳар хил ялтироқ ёрлиқлар ёпиштирилган спиртли ичимликлар ўзимизда хуфиёна йўллар билан тайёрланмоқда. Маъмурий органлар, шу воқеаларни кўриб-билиб турган кишилар, фаоллар бу ҳолга бепарволик билан муносабатда бўлаётирлар ёки фикрим нотўғрими?

- Тўғри ва бундан сира кўз юмиш мумкин эмас. Кўпгина савдо ташкилотлари ва тадбиркорлар Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 14 августдаги «Тамаки маҳсулотлари ва спиртли ичимликларига акциз маркаларини қўллаш тўғрисида»ги қарорини бажаришга совуққонлик билан қараётирлар. Қарши шаҳридаги Навоий кўчасида жойлашган «Мева-сабзавот» хусусий фирмасига қарашли 1-сон дўконга кирганимизда, 103320 сўмлик «Аврора» ароғи, 520 шиша вино ҳамда тамаки маҳсулотлари акциз маркаларсиз сотилаётганлигининг устидан чиқдик. Нега қонунга хилоф равишда иш тутасиз,-деб берган саволимизга на дўкон мудири, на сотувчи лом-лим дея олмадилар. «Гулруҳ»,«Қарши» чойхоналарининг сотувчилари А.Зарипов, Э.Раҳимов,«Шарбатсавдо»га қарашли 2-сон дўкон сотувчиси К.Тиллаев, «Сардор»,«Шукурбобо» фирмаларининг сотувчилари Э.Бозоров, А.Бобоқуловларга, бу акциз маркасиз ароқ, винолар қайси заводда тайёрланган, дея берган саволимизга бирор жўяли жавоб ололмадик. Жавоб аниқ. Улар «хонаки завод»ларда тайёрланган. На қуввати, на сифати талабга жавоб бермайди. Уни ичган киши заҳарланмаслигига ҳам ҳеч ким кафолат бера олмайди.

Вазирлар Маҳкамасининг 285-сонли қарорини бузган ана шундай 66 фуқаро аниқланиб, 23.9 минг сўм жарима қўлланилди, улар сотаётган 1796 дона спиртли ичимликлар, 3267 қути тамаки маҳсулотлари давлат фойдасига мусодара қилинди.

— Ўзбекистон Республикаси вазирлар Маҳкамасининг «Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслардан солиқлар ва йиғимларни ундиришни тартибга солиш тўғрисида»ги қароридан сўнг бу борада яна бир дадил қадам қўйилганлиги шубҳасиз. Аммо ҳужжатлар билан танишганимизда «Ўзим чиққан тепа омон бўлсин» қабилида иш тутиб, фақат ўз манфаатини ўйлаётган, солиқлардан қочаётган, даромадларини яшираётган тадбиркорларга дуч келасиз. Ана шундайлар ҳақида нималар дея оласиз?

- Ўз иззат нафсининг қулига айланган баъзи тадбиркорлар қилмишлари, ғирромликлари, билан кўпчилик ҳамкасблари номига ҳам доғ туширяптилар. Қаршидаги Киев кўчаси 1-уйда яшовчи Т.Абдуллаев, «Насаф» кўчасидан Б.Наимов ҳамда Ж.Мўминов, 6-митти туманидан Ш.Қиёмов, «Отчопар» маҳалласидан Ф.Шодмонов, фуқаролардан У.Тошев, М.Зарипов, М.Кенжаева ва бошқалар турли-туман ароқ, коньяк, вино, тамакиларни пуллаб, лак-лак маблағ топаяптилар-у, бу маҳсулотларга акциз маркасини ёпиштириш, сифат-сертификати лозимлигини унутганлар.

Текшириш ўтказилган кунларда ҳужжатсиз савдо билан шуғулланаётган ўнлаб «ишбилармонлар» «қочиш ҳам ҳунар» деб минг-минг сўмлаб турли товарларини ташлаб жуфтакни ростлашди.

Кейинги пайтларда ўз бурчини унутган, фақат киссасини ўйлаётган қонунбузар ҳайдовчилар ҳам кўпайиб бораяпти. Қарши туманидаги «Истиқлол» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи И.Қаюмов «Қаршиқурилиш» 3-автокорхонасидан ижарага машина олган. Аммо солиқ инспекциясидан рўйхатдан ўтмасдан даромад олаяпти. Ертепа қишлоғида яшовчи Т.Шаропов, Қарши туманидаги 8-жамоа хўжалиги фуқароси С.Набиев, А.Икромов жамоа хўжалигидан С.Худойназаров, Самарқанд вилояти Пастдарғом туманидан Ш.Мардонов ва ўнлаб бошқа ҳайдовчилар аҳолига транспорт хизмати кўрсатишдек хайрли ишга қўл урганлар-у, олинаётган даромаддан солиқ тўлаш ҳақидаги қонун-қоидаларга беписандлик билан қараганлар.

Текширишлар давом этади. Ҳар бир тадбиркорнинг қонун-қоидага амал қилиши ҳам қарз, ҳам фарз. Қонунбузарлар бундан кейин янада аёвсиз жазоланадилар.

Суҳбатдош: Қ.ЭГАМБЕРДИЕВ.

Республикамизда Ҳаракатланиш хавфсизлиги ойлиги давом этмоқда.

СУРАТДА: ДАН ходимлари.

СИЗ ҚОНУННИ БИЛАСИЗМИ?

Шаҳрисабз шаҳар ўқувчилар саройида ана шу мавзуда кўрик-танлов бўлиб ўтди. Уни туман «Камолот» ёшлар жамғармаси, халқ таълими, ички ишлар ва адлия бўлимлари ҳамда туман суди ҳамкорликда ташкил этди.

Кўрик танловда шаҳардаги Қори Ниёзий номли мактаб Китоб туманидаги 2-ижтимоий фанлар лицей-мактаби ўқувчилари қонунчилик, ҳуқуқ-тартибот ва таълим-тарбия масалаларида ҳуқуқий маданиятнинг роли юзасидан ўзаро куч синашдилар.

Қори Ниёзий номли мактабнинг «Адолат» гуруҳи ўқувчилари биринчи ўринни эгалладилар.

М.ҲАЙИТОВА

Ҳуқуқий саҳифа

Қонун ҳаммага баробар

ТОЙЛОҚДАГИ АЖАБ САВДОЛАР

Кўп нарса кадрларга муносабатнинг қандайлигига бевосита боғлиқ. Аммо бу оддий ҳақиқат айрим жойларда мутлақо эътиборга олинмаяпти. Натижада қонунга хилоф ҳолатлар рўй бермоқда. Тойлоқ туманидаги Р.Саидназаров номли агрофирмада айнан шундай бўлди.

Агрофирмага қарашли «Баҳор» болалар боғчаси мудираси Кибриё Шарипова 1997 йилда ишдан бўшатилди. Шикоятни текшириш жараёнида унинг ҳақиқатан ҳам ишдан нотўғри бўшатилгани аниқланди. Бинобарин, агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Самарқанд вилоят қўмитаси Кибриё Шариповани аввалги лавозимига тиклашни, мажбурий бемор юрган кунлари учун ҳақ тўлашни талаб этди. Аммо ҳозиргача агрофирма маъмурияти амалий жавоб бергани йўқ.

Қонун талаби эртами-кечми бажарилади, албатта. Бироқ, қонунбузарликка олиб келган омиллар, унинг сабаби кўпроқ қизиқтирди. Маълум бўлдики, агрофирмада ташкилий жиҳатдан йўл қўйилган бир хато бошқа ғайриқонуний ҳаракатга йўл очиб берган.

Энди биз бир бошидан ҳикоя қилайлигу сиз хулоса чиқаринг. Етарлича бола жалб қилинмаганлиги учун агрофирмага қарашли «Баҳор» болалар боғчаси амалда ишламаган. Буни агрофирма директори И.Усмонов ҳам тасдиқлади. Лекин мудира К.Шариповага иш ҳақи (ҳатто ишдан бўшатилгандан кейин ҳам!) ҳисоблаб берилган. Масаланинг бу томонини мутасаддиларга қўйиб берайлик.

Ташкилий жиҳатдан ҳам нуқсонларга йўл қўйилган. Агрофирма касаба уюшма қўмитаси собиқ раиси бошқа ишга ўтгандан сўнг бу вазифа директор муовини Тўхтатош Турдиевага вақтинча юклатилган. Ҳолбуки, амалдаги қонунчиликка кўра, мансабдор касаба уюшма қўмитаси раиси вазифасини бажариши мумкин эмас. Бунинг устига Т.Турдиева касаба уюшма қўмитаси раислигига расман сайланмаган.

Ғайриқонуний тарзда жамоат ташкилоти раҳбарининг ҳам эгаллаган Т.Турдиева яна бир ғайриқонуний ишга қўл урди. Агрофирмада кутубхоначи вазифасида ишлаётган ўз қизи Роҳат Бекмуродовага касаба уюшма қўмитасининг ҳисобчиси лавозимини ҳадя этди. Бу билан Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 79-моддаси талаби қўпол равишда бузилди. Ҳолбуки, Роҳат Бекмуродованинг бухгалтерия ҳисоби бўйича махсус маълумоти йўқ. Ниҳоят, у ўзининг асосий вазифаси кутубхоначилик ишини амалда бажармаган.

Энг ажабланарлиси шундаки, Роҳат Бекмуродовага касаба уюшма қўмитаси ҳисобчиси лавозимига касабақўмнинг қарори билан эмас, агрофирма директорининг 1997 йил 1 майдаги 61-Қ буйруғи билан ишга қабул қилинган. Бизни маъзур тутинг, лекин бу ҳуқуқий саводсизликдан бошқа нарса эмас. Буни англаш учун Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодексини, «Касаба уюшмаларининг ҳуқуқлари тўғрисида»ги қонунини, касаба уюшмаларининг низомини ўқиб бериш кифоя.

Дарвоқе, агрофирмадаги бундай ғайриқонуний ҳаракатларнинг сабабини тўлиқ тушуниш учун яна баъзи нарсаларни эслатиш керак. Ҳуқуқий ҳужжат даражасида расмийлаштирилмаган, 1997 йил учун агрофирма маъмурияти ва касабақўм ўртасида тузилган жамоа шартномаси Меҳнат Кодексига мувофиқ эмас. Ва яна бир гап. Агрофирма директорининг муовини — хотин-қизлар қўмитаси раиси (бир вақтнинг ўзида касабақўм раиси) Тўхтатош Турдиева ўрта маълумотли экан. Бу лавозимдаги шахс ҳар жиҳатдан бошқаларга ибрат бўлиши, яхши тарбия бериши керак. Лекин негадир 1997 йил октябрида Т.Турдиева ва унинг қизи Р.Бекмуродова жамоат жойида К.Шарипова билан жанжаллашишган, бу масала юзасидан Тойлоқ туман суди қарор чиқарган...

Хуллас, мазкур иллат газак олиб кетмасидан Тойлоқ туман ҳокимлиги ва АСМ ходимлари касаба уюшма қўмитаси ташкилий чоралар кўриши керак, деб ўйлаймиз.

М.БЎРИЕВ,
АСМ ходимлари касаба уюшма Самарқанд вилоят қўмитаси ҳуқуқшуноси.
Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

Сизга қандай хизмат кўрсатишяпти?

ҲУҚУҚИНГИЗНИ БИЛМОҚЧИМИСИЗ, МАРҲАМАТ

(репортаж)

Жиззах вилоят касаба уюшмалари кенгаши қошидаги меҳнаткашларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказидамиз. Мазкур марказ бу ерга ташриф буюрувчи фуқароларга қулай бўлсин учун уч қаватли бинонинг биринчи қаватида жойлашган. Соат миллари эрталабки ўнни кўрсатмоқда. Меҳнат ҳуқуқи бош нозири Шуҳрат Тожибоев устма-уст жиринглаётган телефон қўнғироқларига жавобан эринмай батафсил ҳуқуқий маслаҳатлар берса. Т.Ниёзов фуқароларнинг оғзаки ва ёзма мурожаатларини тинглаб, уларни қайд дафтарида рўйхатдан ўтказмоқда.

Фурсатдан фойдаланиб, бу ерга келган айрим фуқаролар билан суҳбатлашамиз. 48 ёшли Насиба Пўлатова Жиззах туманидаги Навоий номли жамоа хўжалигида яшайди. Туман мутлубот жамиятига қарашли дўконда сотувчи бўлиб ишлайди. Ишхонада қисқаришга тушибди. Ҳуқуқий маслаҳатчилар унга беш нафар фарзанди борлигини инобатга олишиб, эллик ёшидан нафақага чиқиши мумкинлигини назарда тутган ҳолда туман меҳнат ва ишга жойлаштириш бўлимига зарур ҳужжатларни тақдим этишини айтишди. Опа миннатдор бўлиб, хонадан чиқади.

Жиззах шаҳар, Богданов кўчаси 16-уйда истиқомат қилувчи Ориф Умаров «Жиззахсувқурилиш» трестига қарашли 8-механизациялашган кўчма жамламада ишлашини, қурилиш ташкилоти ундан 1996 йили учун 7440 сўм, 1997 йилда 11630 сўм иш ҳақидан қарздор эканлигини, уни беришни маъмурият пайсалга солаётганини ёзма равишда баён этади. Шунингдек, Жиззах кўзи ожизлар ишлаб чиқариш корхонаси ишчилари К.Исматов, М.Мухторовлар ҳам ойлик маошларини ололмаётганликларини ёзишади. Ушбу мурожаатлар рўйхатдан ўтказилиб, бажарилиши алоҳида назоратга олинди.

Шу пайт яна устма-уст телефон жиринглади. Шуҳрат Тожибоев оҳиста гўшакни кўтариб, қулоғига тутади:

- Ҳуқуқий хизмат марказидан Тожибоев эшитади.

- Алло, вилоят йўл қурилиши бошқармаси касабақўмита раиси Худойбердиевман. Чернобиль фалокатида қатнашган ногиронларга бериладиган сиҳатгоҳга йўлланма нархи маъмурият ҳисобидан қопланадими ёки...

-Гапингизни тушундим, раис. Бундай ҳолларда албатта йўлланма харажати маъмурият зиммасида бўлади.

- Раҳмат, Шуҳрат Мелиевич! Саломат бўлинг!...

Телефон гўшаги жойига қўйилар-қўйилмас яна жиринглади. «Ана шунақа», деган оҳангда у менга қараб қўяди-да, яна гўшакни кўтаради. Гўшакдан овоз эшитилади:

-«Камолот» хусусий фирма раҳбари Акмал Мамадиев бўламан. Янги цех очдик. Иш юритишимиз учун қандай журналлар керак бўлади?

Ш.Тожибоев телефонда суҳбатдош-мижозига тегишли ҳуқуқий маслаҳатларини беради. Гўшакни жойига қўйиб, у менга юзланади: кунига мана шундай маслаҳат сўраб, 12-15 киши қўнғироқ қилади. Уларга имконият даражасида малакали ҳуқуқий маслаҳатлар бериб бораяпмиз. Фаолиятимиз фақат шу билан чекланиб қолмаган. Фуқароларнинг ёзма, оғзаки ариза ва шикоятларини кўриб чиқиш, касаба уюшма аъзоларининг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиб, судга даъво аризаси беришгача бўлган ишларни амалга ошираяпмиз.

Шу ўринда марказнинг амалга оширган айрим характерли ишлари билан газетхонларни ҳам таништириш жоиз деб ўйлаймиз.

Шу йилнинг 17 февралида ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказига касаба уюшма аъзолари Зоир Ортиқов ҳамда Шукур Файзиев томонидан ариза тушди. Унда баён қилинишича, ҳар икки ходим Жиззах очиқ турдаги «Оҳак» ҳиссадорлик жамияти раҳбари Тоир Мамараҳимов томонидан 3 февраль куни қисқаришга тушганлиги тўғрисида огоҳлантирувчи буйруқ олишади. Бунда З.Ортиқовнинг II-гуруҳ меҳнат (иш жараёнида шикастланган) ногирони эканлиги ҳам инобатга олинмаган. Иккинчидан, иш ўрни қисқариши учун маъмурият ваколатли комиссия тузиши, ана шу комиссия аҳволни атрофлича ўрганиб, тегишли хулосага келиши, меҳнат ногиронлари бунда алоҳида эътиборга олиниши зарур эди. Ана шуларни ҳисобга олиб, марказ корхона раҳбарига тегишли тартибда тақдимнома юборди ва ходимларнинг ҳақ-ҳуқуқларини тиклаш бўйича кўрсатмалар берди.

Жиззах вилоят «Заминбанк» кадрлар бўлими бошлиғи вазифасида ишлаб келган Нигора Рўзикулова раҳбарият томонидан ишга ҳеч бир сабабсиз қўйилмаган. Н.Рўзиқулова ўз ҳақ-ҳуқуқини тиклаб беришни сўраб марказга мурожаат этди. Текширишда чиндан ҳам аризачи ҳақ бўлиб чиқди. Унинг аризаси қондирилиб, бир ой мажбурий бекор юрган вақти учун ўртача ойлик маоши ундириб берилди.

«Жиззах йўл-лойиҳа» жамоа корхонаси аъзолари Бобоев, Нурматовлар ўз раҳбарларининг жамоа Низомига риоя этмаётганлиги ҳақида қилган шикоятлари ҳам ўринли деб топилиб, масала жойида қонуний ҳал этилди.

Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин. Ўтган 1997 йили ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш маркази ўз низомига кўра жойларда 275 марта текширишлар ўтказди. Шундан 122 таси комплекс тарзда амалга оширилди. 83 та текширувлар ҳуқуқ-тартибот ва бошқа дахлдор идоралар ҳамкорлигида ўтказилиб, 9 та иш судга оширилди. Бу текширувларда меҳнат шартномасини бекор қилиш юзасидан 48 та, бошқа ишга ўтказиш юзасидан 34 та, иш билан таъминлаш бўйича 48 та, иш ҳақини ололмаслик бўйича 142 та, ўз вақтида меҳнат таътилига чиқолмаслик (22 та), вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик бўйича нафақани оломаслик (32 та), болаларга бериладиган нафақаларни вақтида ололмаслик (786 та), меҳнат дафтарчаларини кечикиб бериш (91 та) бўйича шикоятлар ўрганилиб , улар юзасидан тегишли чора-тадбирлар кўрилди. Ўтган йил давомида 1342 та ёзма, оғзаки ҳамда телефон орқали мурожаатлар бўлди, уларнинг барчасига малакали ҳуқуқий хизмат кўрсатилди.

Марказ фаолияти жойлардан келаётган ариза ва шикоятларни кўриб чиқишдангина иборат бўлиб қолмай, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг 1995 йил 23 ноябрдаги 3/54-сонли қарори билан тасдиқланган «Ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ҳамда бошқа манфаатдорлиги тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Қонунлари, Президент Фармонлари, ҳукумат, Касаба уюшмалари Федерацияси қарорларини амалга оширувчи гуруҳ»га ҳам бевосита раҳбарликни амалга ошириб келмоқдаки, марказнинг бу борадаги ишлари ҳам эътиборга лойиқ. Жойларда ўтган йили ана шу масалалар юзасидан 564 марта текширувлар ўтказилди. Зомин, Зарбдор туманларида ўтказилган бундай текширув якунлари вилоят касаба уюшмалари кенгаши раёсатида кўриб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди. Жорий йилда бу каби муҳим ишлар кўламини янада кенгайтириш режалаштирилган.

Марказнинг асосий мақсади - кенг меҳнат аҳлига меҳнат, ижтимоий ҳаёт, турмуш тарзида ҳар куни асқотадиган қонунларни янада кенгроқ ва чуқурроқ тушунтириб беришга янада самарали кўмаклашишдир.

Абдуманноп АЗИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

Машриқзамин дарғалари?

НУРЖАҲОН БЕГИМ

Нуржаҳон бегим Ҳиндистонда ҳукмронлик қилган Бобурий шаҳзодалардан учинчиси — Жаҳонгиршоҳ (Салим) 1569-1627)нинг иккинчи хотинидир.

Тарихий манбаларнинг берган маълумотига кўра, Нуржаҳон бегимнинг ҳақиқий исми Меҳринисо бўлиб, унинг асли келиб чиқиши Эрондан эди. Унинг ота-онаси йўқчилик оқибатида ўз ватанидан Ҳиндистонга кўчиб келиб, Акбар подшоҳ саройида хизматга ёлланган эди.

Кунлардан бир кун шаҳзода Салим (кейинчалик Жаҳонгир подшоҳ) Меҳринисони бозорда кўриб қолади ва унга ошуфта бўлиб, фироқида ўртанади. Зотан, бу даврда Меҳринисо балоғат ёшига етган, сарв қомат, ўн тўрт кунлик ойдек қиз эди. Шаҳзода Салим Меҳринисо ишқида куйиб, ҳаловатини йўқотади. Ниҳоят, унга уйланишга қарор қилади. У ўз қарорини отаси Акбаршоҳга (1542-1605) изҳор қилиб, ундан ижозат сўрайди. Акбаршоҳ ўз ўғлининг бу қизга уйланишига қатъиян қаршилик қилади. Акбаршоҳ ўғлининг кўнглини совутмоқ учун Меҳринисони сарой аёнларидан бири — Али Қули Истажлийга (Шерафкан) турмушга чиқишга мажбур қилади. Шерафкан Меҳринисога уйлангач, уни Бенгалиядаги қўшинларга сардор қилиб Бенгалияга кўчириб юборади.

1605 йилда Акбаршоҳ вафот қилади. Тахтга унинг валиаҳд ўғли шаҳзода Салим ўтиради. У ўзини Жаҳонгиршоҳ деб атайди. Тақдир тақозоси билан 1611 йилда Шерафканхон Бенгалия ҳокими Қутбиддиннинг қабулига кириб, муҳим масала устида ҳоким билан жанжаллашиб қолади ва уни пичоқлаб ўлдиради. Фожиа устига етиб келган соқчилар Шерафканхонни ҳам ўлдирдилар. Шундан сўнг бева қолган Меҳринисони Аграга — Жаҳонгиршоҳ саройига жўнатадилар. Шу воқеадан бир неча муддат ўтгач, Жаҳонгиршоҳ Меҳринисони ўз никоҳига киритади..

«Мнтахаб ут-таворих» асарининг муаллифи Ҳакимхон тўра, Меҳринисонинг Жаҳонгиршоҳ никоҳига кириши ҳақида олдиндан башорат қилинган бир қизиқ туш тафсилотини баён қилади. Гўё Меҳринисо тунларнинг бирида туш кўради. Тушида осмондан қуёш тушиб келиб, унинг ётган кўрпаси ичига киради. Шунда у уйғониб кетади ва кўрган тушини эри Шерафканхонга сўзлаб, ундан таъбирини сўрайди. Шерафканхон туш таъбирига моҳир билимдон бўлгани туфайли, дарҳол хотинининг тушига қуйидагича таъбир айтади: «Сенинг тушагинга подшоҳ кирар экан».

Меҳринисо ўзининг мафтункор гўзаллиги, ақл-заковати, зийрак, фаросатли ва тадбиркорлиги билан фақат Жаҳонгирщоҳнигина эмас, балки сарой аҳлини ҳам ўзига ром қилади. Эндиликда уни Меҳринисо эмас, Нурмаҳал (саройнинг нури) деб атайдилар. Кейинчалик эса жаҳоннинг нури яъни Нуржаҳон деб атайдилар. Нуржаҳон бегим нозик таъб шоира ҳам эди. У Махфий тахаллуси билан ғазаллар битган. Жаҳонгиршоҳ салтанатида Нуржаҳоннинг отаси Эътимод уд Давла номи билан бош вазирлик лавозимигача кўтарилган. Унинг ўғли, яъни Нуржаҳон бегимнинг акаси Осафхонэ са сарой бошқарувчиси мансабида қойим бўлган.

Нуржаҳон бегим ўзининг ўткир ақли ва тадбиркорлиги туфайли Жаҳонгиршоҳ салтанатида доно маслаҳатчи ҳам эди. Нуржаҳон бегим салтанатни бошқаришда мамлакатнинг ижтимоий ва маданий ҳаётига доир кўпгина эзгу ишларни қилган. Зотан у ихтирочи ҳам эди. Чунончи гулоб ва «атри Жаҳонгирий»ни кашф этган. Шунингдек, бир неча хил ҳуш таъм лазиз таомлар ҳамда хона безакларининг ихтирочиси ҳам эди. Сарой аъёнлари орасида унинг ҳурмат-эътибори кун сайин ўсиб борарди. Тарихий манбаларнинг берган хабарига кўра, Жаҳонгиршоҳ севикли хотини Нуржаҳон бегим шарафига «Нури-Жаҳоний» — деб аталган 12 граммли олтин тангга зарб эттирган.

Нуржаҳон бегимнинг истеъдодли шоира ҳам бўлганлигини унинг қуйидаги шеъридан билса бўлади. Нуржаҳон бегим ўзи ҳақида қуйидаги байтни ёзади:

Нуржаҳон гарчи ба сурати зан аст,
Дар сафи мардон зани Шерафкан аст.
Мазмуни
Нуржаҳон гарчи хотин суратида бўлса-да,
Эркаклар сафида шерни енггувчи (Шерафкан) хотиндир.

«Мунтахаб ут-таворих» муаллифи, Нуржаҳон бегимни шоҳ билан қилган мушоираларидан (Жаҳонгиршоҳ ҳам ғазаллар битган) бир нечасини мисол тариқасида кўрсатиб ўтган. Зотан бу шеърларни ўқиган киши Нуржаҳон бегимни ўз замонасининг етук истеъдодли ҳассос шоираси эканлигига шубҳа қилмайди. Мазкур ғазаллардан бири қуйидагидир:

Ҳадиси ҳоли ту дар нома сабт мекардам,
Сикандвор нуқат бар сари сухан месўхт.
Шаҳиди ишқи туро шаб ба хоб медидам,
Ки ҳамчу шуълайи фонус дар кафан месўхт.
Зи сўзи синайи Махфий шуд он қадар маълум,
Ки ўҳамчу хас, мижааш дар гиристон месўхт.

Мазмуни: Сенинг номайи аъмолингни ёзарканман, сўз устидаги нуқталар исириқ доналаридек ёнарди. Ишқингда шаҳид бўлганларни, кечалари тушимда кўрардим. Улар худди фонус шуъласидек, ўз кафанлари ичида ёнардилар. Махфий қалбнинг ёниши шу қадар маълум бўлдики, йиғилганда киприклари худди ҳасдек ёнарди.

«Тазкирайи ҳусайний» асарининг муаллифи Нуржаҳон бегимнинг ҳусн-латофатда баркамоллиги ҳақида ёзаркан, қуйидаги ҳикояни келтиради:» Кунлардан бир кун Жаҳонгиршоҳ Нуржаҳон бегим билан суҳбат (бирга бўлишни) қилишни ҳоҳлаб қолади, аммо Нуржаҳон бегим «узрлик» эди, бинобарин ўз узрини ҳозиржавоблик билан қуйидаги мисрада баён қилади.

Ба қатли ман, агар шоҳо, дилат хушнуд мегардад.
Бажон миннат, вале тиғи ту хун олуд мегардад.
Мазмуни: Шоҳим, агар, менинг қатлим билан кўнглинг хушнуд бўлса, бош устига, аммо сенинг тиғинг қонга булғаниб қайтади.

Сўнгги вақтларда Жаҳонгиршоҳ бот-бот касал бўлиб, давлат ишларига қарамай қўяди. Ана шундай пайтларда Нуржаҳон бегим салтанат ишларини ҳам бошқариб турарди. Нуржаҳон бегимнинг салтанат ишларидаги фаолияти ва унинг тутган мавқеъ Жаҳонгиршоҳнинг ўғилларига, айниқса шаҳзода Хуррам (Шаҳобиддин Шоҳ Жаҳон)га ёқмасди.

Жаҳонгиршоҳнинг саломатлиги ёмонлаша бошлагач, 1616 йилда шаҳзода Парвез (Жаҳонгиршоҳнинг иккинчи ўғли)ни тахтга валиаҳд этиб тайинлади. Жаҳонгиршоҳнинг тўртинчи ўғли шаҳзода Шаҳриёр ародасиз ва қатъиятсиз киши эди. Нуржаҳон бегим ўзининг аввалги эри Шерафканхондан бўлган қизи — Лодила бегимнинг шаҳзода Шаҳриёрга никоҳлаб берган эди. Нуржаҳон бегимнинг бу никоҳдан кўзлаган мақсади қўғирчоқ сифат шаҳзода Шаҳриёрни тахтга валиаҳд этиб тайинлатиш эди.

Жаҳонгиршоҳнинг учинчи ўғли шаҳзода Хуррам (Шоҳ Жаҳон) 1612 йилда 21 ёшида Нуржаҳон бегимнинг акаси Осафхоннинг 19 ёшли Аржуманд бону номли қизига уйланган эди. Бинобарин, Осафхоннинг мақсади, ўз куёви шаҳзода Хуррамни валиаҳдликка тайинлатиш эди.

Шаҳзода Хуррам ўз отаси Жаҳонгиршоҳдан ҳам, валиаҳд акаси шаҳзода Парвездан ҳам, укаси шаҳзода Шаҳриёр ва унинг ҳомийси малика Нуржаҳон бегимдан ҳам хафа эди. Отасидан сўнг тахтга ўтиришга ҳаракат қилар ва бу йўлда асосий ғов деб Нуржаҳон бегимни биларди. 1622 йилда Нуржаҳон бегимнинг отаси вазир Эътимод-уд Давла вафот этгач, Нуржаҳон бегим билан шаҳзода Хуррам орасида аёвсиз зиддият кучаяди. Бу даврда касалманд Жаҳонгиршоҳ салтанат ишларига қарамай қўйган, бинобарин, давлатни бошқариш асосан Нуржаҳон бегим қўлида қолган эди.

Шаҳзода Хуррам ўз келажаги ҳақида тараддудланиб, 1622 йилда отаси Жаҳонгиршоҳ томонидан ўз қарамоғига топширилган ногирон (кўр қилинган) акаси — шаҳзода Хусравни пинҳона бўғиб ўлдиртиради ҳамда отаси Жаҳонгиршоҳга «санчиқ» азобидан вафот этди» — деб хабар юборади. Мана шу зайлда сарой ичида аста-секин гуруҳбозлик авж олиб, салтанатдан кундан-кун путур кетабошлайди. Ана шундай қулай вазиятни кўпдан бери кутиб турган Эрон ҳукмдори шоҳ Аббос, тўсатдан Қандаҳорни қамал қилади ва 45 кунлик қамалдан сўнг шаҳарни қўлга киритади. Жаҳонгиршоҳ шаҳрини қайтариб олиш мақсадида катта қўшин тўплаб, шаҳзода Хуррам бошчилигида Қандаҳорга юбормоқчи бўлади. Лекин шаҳзода Хуррам саройдаги нотинч вазиятда тахтдан узоқлашишни истамай, Қандаҳорга боришдан воз кечади ва тез кунда отаси Жаҳонгиршоҳга қарши қўзғолон кўтаради. Қўзғалон бостирилади. Аммо саройдаги гуруҳбозлик ва махфий фитналар мамлакатнинг ички ва ташқи мавқеъига салбий таъсир кўрсатаётган эди.

Жаҳонгиршоҳнинг саломатлиги кундан-кун ёмонлашарди. Салтанатни Нуржаҳон бегим бошқарарди. У ўзининг ниятларини амалга ошириш мақсадида Жаҳонгиршоҳга содиқ лашкарбоши Маҳобатхонни саройдан четлатиб, Бенгалияга жўнатди ва мол-мулкини рўйхатга оларди. Бундан норози бўлган Маҳобатхон салтанатга қарши бош кўтарди. Шу воқеадан бироз вақт ўтгач, Жаҳонгиршоҳ Нуржаҳон бегим билан бирга пойтахтдан Қобулга қараб сафарга чиқишади. Маҳобатхон ўзининг ражпутли қўўшини билан йўлга чиқиб, Шоҳ қофиласини (карвон) ўраб олади. Маҳобатхоннинг барча шартлари Жаҳонгиршоҳ тарафидан ночор қабул қилитнади. Нуржаҳон бегим Маҳобатхонга қаршилик кўрсатмоқчи бўлади, лекин кучлар тенг эмаслигига кўзи етгач, макр-ҳийла йўлини қидиради. Шоҳ карвони Маҳобатхон назорати остида Қобулга қараб йўл олади. Қобулга кирилгач, Нуржаҳон бегим Жаҳонгиршоҳни Маҳобатзхон соқчилари қўлидан қутқариб олишга муваффақ бўлади ва Қобул қўшинини Маҳобатхонга қарши қўяди. Энди Маҳобатхон учун қочишдан бошқа илож қолмайди. У Қобулдан қочиб Деканга боради ва шаҳзода Хуррамга қўшилади.

Аммо бу вақтда шаҳзода Хуррамнинг аҳволи ачинарли тарзда бўлиб, Эронга қочиб ўтиш фикрида эди. Бироқ, кейинги воқеаларнинг ривожланиши, унинг сўнган умидларини яна жонлантириб юборади. Чунончи, 1626 йил октябрь ойида акаси валиаҳд шаҳзода Парвез тўсатдан вафот этади. Келаси йил яъни 1627 йили Жаҳонгиршоҳ Кашмир бўйлаб саёҳатга чиқади. Саёҳатдан қайтаётиб, хасталаниб йўлда вафот этади ва Лоҳурда дафн этилади. Бу хабарни эшитган шаҳзода Ҳуррам тахтни эгаллаш учун Декандан Аграга йўл олади.

Шаҳзода Ҳуррам Аграга етиб келгунга қадар, унинг қайнотаси Осафхон мувaққат равишда марҳум шаҳзода Ҳусравнинг ўғли Довар Бахшни тахтга ўтказди. Шаҳзода Шаҳриёрни эса ушлатиб, кўзига мил торттириб, кўр қилади. Куёви шаҳзода Ҳуррамнинг Аграга яқинлашган хабарини эшитган Осафхон, тахт соҳиби қўғирчоқ Довар Бахшни турли-туман вас-васалар билан қўрқитиб, тахтдан воз кечиб, ўзини панага олишни маслаҳат беради. Довар Бахш тахтни ташлаб қочади ва Эрон шоҳи ҳузурига паноҳ истаб боради.

Шаҳзода Хуррам 1628 йил февраль ойида Аграга кириб келади ва ҳеч қандай қаршиликсиз тахтга ўтиради. У салтанатни ўз тасарруфига киритгач, ўзини «Шоҳ Жаҳон» номи билан аташни буюради.

Ўз ниятларига етолмаган малика Нуржаҳон бегим 1645 йилда вафот этади ва қабри Лоҳурнинг Шоҳ Дара қабристонидадур. «Тазкират ул-хавотин»да ёзилишича, Нуржаҳон бегимнинг қабр тошига ўзи битган қуйидаги байт ёзилган экан:

Бар мазори мо ғарибон
на чароғи, на гули,
на пар парвона ёби,
на садойи булбули.
Мазмуни:
Биз ғарибларнинг мозоримизда,
на чироқ, на гул, на булбул садосию,
на бирор парвонани топмайсан.

Турғун Файзиев,
Ўзбекистон Республикаси фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг етакчи илмий ходими.

ДУРДОНАСИЗ

Мадҳингиз куйлай юракдан, қиблагоҳсиз —
онасиз,
Сиз жаҳон бўстонида жаннатий инсонасиз.

Аллалаб олам яратган, ҳамда унга посибон,
Ҳар ўғил-қиз бахтин ўйлаб меҳр ўтида ёнасиз.

Таърифингиз сўйламоққа кам эрур сўз гавҳари,
Сиз муҳаббат гулшанининг дурисиз —
дурдонасиз.

Токи офтоб шуъла сочмиш ҳур ҳаёт гулбоғига,
Нури янглиғ ер юзида бир умр парвонасиз.

Бул Наримон сизга дилдан ёзса ҳамки
юз ғазал,
Не учун боқмай ўтарсиз, ёт каби бегонасиз.

Мадҳингиз куйлай юракдан, қиблагоҳсиз —
онасиз,
Сиз жаҳон бўстонида жаннатий инсонасиз.

ЧОРЛАМА

Келгин деб чорлайсан,
борсам-чи,
Қайрилиб боқмайсан,
қандай гап?
Сўзинг-сув, дилинг-ўт,
алдамчи,
Нетасан ишқимни кўп
хўрлаб?
Етмасми у ўзи яйловда
Етимча қўзидек дайдиши?
Тинимсиз куйиб ўт-оловдэ,
Зорланиб мунгли куй
айтиши?
Қўй энди, кел-кел деб
чорлама,
Ташвишим етади, хорлама!

Нариман ОРИФЖОНОВ.

Шоир Норимон ОРИФЖОНОВ, журналист Эргаш ЖАББОРОВ билан.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Қозоғистоннинг собиқ Бош вазири Акижан Кожакелдин республика иш олиб бораётган маҳаллий ва чет эллик тадбиркорлар, журналистлар билан матбуот конференцияси ўтказди. Маълумки, республикада хусусийлаштиришни амалга ошириш собиқ Бош вазир номи билан боғлиқ. Шунингдек унинг номи ҳорижий инвесторлар орасида ҳам машҳур. Чет эл капиталини мамлакатга киритишда Кожакелдин кўп фаоллик кўрсатган шахс. Йиғилганларнинг кўплаб саволларига жавоб берар экан мамлакатнинг келажакдаги йўли ҳақида тўхталиб у: «Ислоҳатларни изчил давом эттириш, одамларга дастлаб иқтисодий эркинликлар бериш лозим»,-деди.

***

Алматида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳомийлигида инсониятнинг ҳаёти муаммоларига бағишланган анжуман иш бошлади. Бу йиғилишда Туркия, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Ўзбекистон ва бошқа мамлакатлардан келган ижтимоий соҳа вазирликларининг ходимлари, олимлар ва журналистлар қатнашмоқда. Конференция турли давлатларда ўтиш даврига хос бўлган муммолар хусусидаги масалаларни мунозара қилади, тўпланган тажрибалар ўртоқлашилади.

***

Қирғизистондан Маккага ҳаж қилиш мақсадида бораётганларга Саудия Арабистони маъмурлари монеълик қилмоқдалар. Уларнинг таъкидлашларича, қирғизистонлик зиёратчилар гўё бу мамлакатга гиёҳванд моддаларни олиб келаётган эмишлар. Бу даъвони Қирғизистон муфтийсининг муовини туҳмат деб айтган Республика ички ишлар вазирлиги вакилининг сўзларига қараганда, арабистонликлар бошқа мамлакат фуқароларини қирғизистонликлар деб янглишган бўлишлари мумкин.

***

Душанбедан олтмиш километр узоқликда жойлашган Ғози-Маликда иккита милиционерни отиб ўлдирган жиноятчилардан бири ушланган, у тергов қилинмоқда.

***

Туркман газини Европага олиб чиқадиган «Жайхун-Боку» қувири қурилиши келгуси йилдан бошланади. Бу ишни амалга ошиши вазир М.Токаевнинг гапларига қараганда республикани бошқа мамлакатга қарам бўлишдан сақлайди.

"ПГС" ФИРМАСИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

Ресторанлар, кафе ва ошхоналар, ишлаб чиқариш ва маиший бинолар, шовқинсиз юқори самарали иситиш учун ҳар хил қувватдаги иситгичлар — калориферлар.

Нархи 45000 сўмдан 50000 сўмгача.

Ташкилот ва корхоналардаги; шифохона, санаторийлардаги; дам олиш уйлари, меҳмонхоналардаги; спорт комплексларидаги ҳаммомларнинг САУНАлари учун махсус даволаш электр ускуналари.

Кичик нонвойхоналар \4 хилдаги: 160,80,32 ва 8 буханка нон пишириш қувватига эга

Мурожаат учун манзил:
Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати.
Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

Спорт Спорт Спорт

КАМОЛОТ КУБОГИ- БАРЧАГА СОҒЛИК

Кейинги йилларда мамлакатларда ўсиб келаётган ёш авлоднинг соғлом қилиб тарбиялаш борасида қатор ибратли ишлар амалга оширилди. Жойларда соғлом турмуш тарзига бўлган муносабат тубдан ўзгариб, саломатлик асосий мезонимизга айланди. Мана шу ўзгаришларнинг самараси ўларок Республикамизда «Камолот» кубоги ғояси дунёга келди. Буни фақат қутламоқ керак. Шу кунларда Ўзбекистон ёшларининг «Камолот» жамғармаси ташкил этилган «Камолот» кубоги учун Республика миқёсида мактаб ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган волейбол ва боскетбол мусобақалари қизғин паллага кирди.

Шунингдек, айни кунларда пойтахтимизда ички ишлар вазирлиги, Республика ёшларнинг «Камолот» жамғармаси билан биргаликда ички ишлар вазирлиги ходимлари ўртасида ҳам «Камолот» кубоги учун волейбол бўйича баҳслар давом этмоқда. Унда жами 13 жамоа ғолиблик учун баҳс юритишмоқда. Мусобақанинг финал босқичи 19 март куни бўлиб ўтади. Ушбу мусобақа ғолиблари ҳудудий босқич беллашувларида қатнашадилар.

ЯШИЛ МАЙДОН ЯНГИЛИКЛАРИ

Европанинг бир қанча шаҳарларида футбол бўйича чемпионлар лигаси баҳсларининг дастлабки чорак финал учрашувлари бўлиб ўтди. Италияда Туриннинг «Ювентус» жамоаси Киевнинг «Динамо» клубини қабул қилди. Гарчи ўйин майдон эгаларининг шиддатли ҳужумлари билан бошланган бўлсада, учрашувдаги ҳисобни Лобановский шогирдлари очишди. Бурчакдан ошириб берилган тўпни Андрей Гусин 57-дақиқада «Ювентус» дарвозасига йўллади. Шундан сўнг туринликлар кетма-кет ҳужумлар уюштириб, фақатгина учрашувнинг 76-дақиқасида бир тўп киритдилар, ҳолос. Шундай қилиб ўйин 1:1 ҳисобда дуранг натижа билан якунланди.

Худди шундай ҳисоб Германиянинг Ливеркузин шаҳрида махаллий «Байер» ва Мадриднинг «Реал» жамоалари билан бўлиб ўтган учрашувда ҳам қайд этилди. Мюнхеннинг «Бавария» ҳамда Дордманнинг «Барусия», шунингдек, Франциянинг «Монако» ҳамда Англиянинг «Манчестер-Юнайтед» жамоалари ўртасидаги учрашувда эса ҳисоб очилмади.

1996 йилги мамлакатимиз чемпиони Наманганнинг «Навбаҳор» жамоаси Ливанда бўлиб ўтган Осиё чемпионлари кубогининг навбатдаги босқич учрашувлардаги натижалари билан ўз мухлисларини ранжитишди. Сўнгги ўйинда наманганликлар Эроннинг «Пирузи» командасига қарши дуранг ўйнаб, ярим финал баҳсларида қатнашиш ҳуқуқидан маҳрум бўлди. Энди 20 мартда ўтадиган ярим финал учрашувларида «Пирузи» - «Долян» (Хитой), «Ал-Ҳилол» (Саудия Арабистони)- »Поханг» (Корея) жамоалари майдонга тушадилар.

РЕКОРДЛАР ЯНГИЛАНДИ

Франциянинг Ливени шаҳридаги ёпиқ спорт мажмуида енгил атлетика бўйича қишки йирик мавсумий мусобақаларда 800 метр масофани 1:56,36 сонияда босиб ўтган Мозамбиклик уч карра Жаҳон чемпиони Мария Мутола янги жаҳон рекордини ўрнатди. У 10 йил илгари ушбу масофада германиялик Кристина Вархел томонидан ўрнатилган рекордни 0,04 сонияга янгилади.

Шунингдек, бу ерда лангарчўп билан баландликка сакраш бўйича мусобақалар ўтказилиб, унда 2 Олимпиада чемпионлари Сергей Бубко ва Максим Тарасовлар бир хил 591 сантиметрни забт этдилар. Уриниш бўйича ғалаба донецклик спортчига берилди.

100 метрга югуриш бўйича 1997 йилги Жаҳон чемпиони, америкалик 23 ёшли Морис Грин 60 метрга югуриш бўйича дунё рекордини янгилади. Даставвал Морис февралнинг бошида Штутгартда ўтган мусобақада бундан 6 йил аввал ҳамюрти Андре Кейсон эришган натижа (6,4 дақиқа)ни такрорлаганди. Испанияда ўтказилган баҳсларда Морис Грин Жаҳон рекордини янгилади-6,39.

ВЕЛОПОЙГА ҒОЛИБЛАРИ...

Тошкент вилояти трассаларида велоспорт бўйича республика қишки чемпионати бўлиб ўтди. 20 километрлик пойгада РОЎБЮ 2- курс талабаси Улуғбек Саламов биринчи бўлиб маррага етиб келди. У Андрей Тўйчиев ва Энвер Сейтмеметов каби спорт усталарини ортда қолдирган бу ёш спортчининг ҳақиқатан ҳам омади келди. Сирдарёлик Қаҳрамон Мўминов иккинчи натижа кўрсатган бўлса, унинг ҳамюрти Андрей Тўйчиев учинчи ўринни эгаллади.

«Дўстлик» жамоа хўжалиги - Ғазалкент шаҳри -»Дўстлик» жамоа хўжалиги маршрути бўйича 100 метрлик масофага бўлиб ўтган гуруҳ пойгада марра чизиғини биринчи бўлиб босиб ўтиш пойтахтдаги РОЎБЮ талабаси сирдарёлик Юрий Плюхинга насиб этди. У билан изма-из маррага фарғоналик Сергей Арьков ва Сергей Крушевский, хоразмлик ёш пойгачилар Мурод Холмуродов ва сирдарёлик Дамир Иратовлар етиб келишди.

Шунингдек фарғоналик Сергат Лагутин, сирдарёлик Виталий Мылтусов, тошкентлик Владимир Тўйчиев, Глеб Жадько ва Сергей Иволжатов (иккови Намангандан)лар ҳам ўз маҳоратини ҳакамлар ҳукмига ҳавола этдилар. Бу йигитларнинг барчаси Тошкентдаги РОЎБЮ талабаларидир.Қаердаки уларнинг маҳоратларини шакллантириш учун барча шароитлар яратилган. Биз келажакда бу ёш спортчилардан ҳам келажакда маҳоратли пойгачилар етишиб чиқишига ишонамиз.

***

1996 йил 3 март куни Франциянинг Гуажак шаҳридан дунёни айланиб чиқишг аҳд қилган уй лойиҳалаш дизайнери Кристоф Рейналь 23000 км.йўл босиб ўтиб, Тошкентга етиб келди. Ўзбекистонга етиб келгнуга қадар Италия, Австрия, Германия, Чехия, Словакия, Венгрия, Швецария, Руминия, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидан Украина, Россия, Қозоғистонда бўлган бу сайёҳ Ўзбекистон халқининг меҳмондўстлиги ва тарихий обидалари ҳақида тўлиб-тошиб сўз юритди. Энди у Фарғона водийсига саёҳат қилимоқчи. Сўнгра чемпионат ўйинларини Қирғизистонда томоша қилиб, 2000 йилдаги Сидней Олимпиадасини ўтказгач, Ватанига қайтиш ниятида.

БАЙДАРКА ВА КАНОЭ БЕЛЛАШУВЛАРИ

Тошкент денгизида ушбу тур бўйича Ўзбекистон қишки чемпионати ўтказилди. Кутилганидек, бардарка ва каноэ спорти усталари баҳсида барча масофаларга ўтказилган мусобақаларда омад мамлакат терма жамоаси аъзоларига кулиб боқди. Байдаркачиларнинг 200, 500 ва 5000 метрга якка сузиш баҳсларида Оксана Шпиганевич, 200, 1000 ва 10000 метрга эшкак эшишда Андрей Шилин, 500 метрга бўлган пойгада Терард Шапарга тенг келувчи рақиб топилмади. 200, 500, 1000, 10000 метр масофада ғолиб бўлган каноэда эшкак эшувчи Дмитрий Коваленко мусобақанинг мутлоқ чемпиони унвонини қўлга киритди.

Дониёр ЮСУПОВ.

Бош муҳаррир: Саидакром САИДВАЛИЕВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24. Фарғонада - 24-58-43. Урганчда - 6-03-40. Қаршида- 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 4 1—уй. Буюртма Г— 01071. Нусхаси — 24.738. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди 21. 00 Масъул навбатчи: Садоқат ФАЙЗИЕВА

1 2 3 4 5 6